

Notat

Ang: Den Danske Frimurerordens brug af krone

Til: ra

Fra: Nils G. Bartholdy

Dato: 19. marts 2007

Journalnummer: 2007-802-00064 (1)

Den Danske Store Landsloge, der i denne sammenhæng svarer til Den Danske Frimurerorden, fik i 1858 tildelt et våben med en hertugkrone over hjelmen ("... cuique imposita est corona aurea ducalis") af Frederik VII. Hertugkronens udseende fremgår af det segl, der samtidig blev stukket, jfr. det vedlagte fotografi af seglet i Rigsarkivets seglsamling. Indførelsen af en hertugkrone på Frimurerordenens våben var inspireret af, at Svenska Frimurare Orden siden 1780 havde anvendt en fyrstekrone over sit våben og stadig gør det, jfr. de vedlagte gengivelser.

Ligesom fyrstekronen adskiller hertugkronen sig fra kongekronen ved kun at have *tre* synlige bøjler. Men ellers består den af de samme elementer som kongekronen. Senere i 1800-tallet gengav Frimurerordenen tankeløst kronen som en kongekrone, der har *fem* synlige bøjler. Nogen bevidst ændring lå ikke til grund, og et formelt grundlag herfor savnes. I datiden fandt man næppe umiddelbart anvendelsen af en kongekrone påfaldende. Ordenen blev fra 1871 ledet af kronprins Frederik (VIII) og siden af Christian X. Dertil kommer, at de to kroneformer umiddelbart ser temmelig ens ud. Ordenens våben med kongekrone træffes bl. a. på medlemsmatriklen, og en kongekrone fik efterhånden også plads på de enkelte logers våbener og i en række af de medlemstegn, der internt bæres af frimurere. Som medlem af Frimurerordenen og siden 1984 ansvarlig for tilblivelsen af våbener for de frimurere, der har nået 8. grad, er jeg vel bekendt med ordenens brug af våbener og kroner.

I midten af 1900-tallet blev Frimurerordenen klar over, at kronen over dens våben ikke var korrekt. Det førte til, at kongekronen på ordenens våben i 1974 blev skiftet ud med en hertugkrone, jfr. gengivelsen af ordensvåbenet på forsiden af den aktuelle medlemsmatrikel. Senere blev våbenet med hertugkrone indregistreret, jfr. den vedlagte fotokopi af en side fra Registreringstidende. Mærkeligt nok blev kronen over de enkelte

→ NGB
Tale for orden
ferieg. Jeg
beder om
at blive
undværet
om ordens
matriklen.

21/3 07

logers våbener ikke ved samme lejlighed skiftet ud med en hertugkrone. Situationen er derfor i øjeblikket, at Frimurerordenen som sådan - den overordnede instans - anvender en hertugkrone, mens de underliggende loger har en kongekrone på deres skjold. Kongekronen rangerer selvsagt højere end hertugkronen. Der er således tilvejebragt en selvmodsigende og helt ulogisk tilstand. Nogle af logeskjoldene er i sin tid blevet fastsat med en kongekrone af Frederik VIII eller Christian X, der imidlertid har handlet i den tro, at Frimurerordenens krone var en kongekrone. Efter 1974 har også nye loger fået en kongekrone, hvilket helt savner hjemmel.

I de senere år har Frimurerordenen i betydelig grad åbnet sig for offentligheden. Der arrangeres ofte besøg af grupper udefra i ordenens bygninger. Store dele af logebygningernes interiører, hvor de nævnte logeskjolde hænger, vises frem på kulturnætterne, der hvert år tiltrækker et par tusinde besøgende. Frimurerordenen har på denne måde gjort de hidtil meget lukkede lokaler til en del af det offentlige rum. Offentlighedens mulighed for at iagttage fænomener, der tidligere var skjult for den, har aktualiseret problemet med kongekronen, hvis reelt uhjemlede brug er strafbar ifølge § 132 i borgerlig straffelov.

Den 27. februar 2007 fandt der på min opfordring et møde sted mellem Frimurerordenens leder (stormester), fhv. skoleinspektør Hans Martin Jepsen, advokat Jens Ole Korch, der er ordenens juridiske vejleder, og mig. På mødet redegjorde jeg for reglerne for brug af kongekronen og det uholdbare i, at ordenen endnu ikke har skiftet kongekronen ud med en hertugkrone på logeskjolde og medlemstegn. Jeg pointerede, at en kongekrone kun kan anvendes af ordenen i de sammenhænge, hvor kronen hører til et kongeligt monogram. Det er tilfældet i nogle af medlemstegnene, fordi den pågældende loge bærer en kongelig persons navn, og i et tegn for den højeste frimurergrad, hvor Frederik VII's monogram indgår (kompositorisk svarende til den officielle svenske Carl XIII's Orden).

Jens Ole Korch mente, at ordenen kunne gøre hævde gældende, og at den kendsgerning, at nogle af kongerne tidligere havde været stormestre, berettigede ordenen til at bruge kongekrone. Han henviste til side 11 i mit skrift *Danmarks våben og krone*, hvor det er nævnt, at enkelte private foreninger og institutioner af ideel karakter eller med traditionel tilknytning til kongehuset må anvende kronen. Jeg forklarede, hvilke institutioner der er tænkt på i den sammenhæng. Frimurerordenen hører ikke til dem, og nogen tilknytning til kongehuset har ordenen ikke haft i adskillige år. På grundlag af Statsministeriets klare tilkendegivelse i 1935 gjorde jeg opmærksom på, at der ikke ved sædvane kan vindes hævde på

brug af statskendetegn, og jeg anførte, at ordenen i 1974 selv tydeligt havde erkendt, at det var en fejl at benytte en kongekrone. Endelig pegede jeg på det for ordenen selv højest ulogiske, at ordenen som sådan anvender en hertugkrone, mens de underliggende loger anvender en kongekrone.

Jeg gav en orientering om den fremgangsmåde, der følges for at bringe privates uhjemlede brug af kongekronen til ophør, og oplyste, at der om nødvendigt anlægges retssag. Hvis blot én person - f. eks. under et besøg på kulturnatten – bliver opmærksom på brugen af kongekronen og anmelder det, går den sædvanlige procedure i gang.

Jeg lagde ikke skjul på, at jeg som embedsmand har pligt til at varetage kongehusets og statens interesser, og at jeg ubetinget prioriterer min loyalitet i så henseende over hensynet til ordenen og ikke kan forholde mig passiv, og at jeg allerede for længst burde have rejst en sag. Jeg henviste til, at jeg har regelmæssig kontakt med hoffet om de kongeliges brug af våben og krone og i sager om misbrug af samme, og at der på kongehusets hjemmeside henvises til mig, når det drejer sig om ophavsret.

Hans Martin Jepsen vil drøfte problemet internt på et møde i maj i år. Jeg mener, at Rigsarkivet foreløbig bør afvente udfaldet af dette møde.

J

Frb., den 9. april 2007

Kære Hans Martin!

I statsmyndighedernes sager er det normalt sådan, at notater anses for at være internt materiale og derfor ikke er tilgængelige for aktindsigt. Efter vort møde den 27. februar 2007 skrev jeg et notat til rigsarkivaren i sagen om DDFOs brug af krone. Dette notat med tilhørende bilag er jeg ikke betænkelig ved at give Dig fotokopier af. De følger vedlagt. Rigsarkivaren har forsynet notatet med en påtegning om, at han beder om at blive underrettet om Ordenens reaktion.

På vort møde den 27. februar omtalte jeg en sag fra 1935, hvor Statsministeriet krævede, at Berlingske Tidende og en række andre aviser ophørte med at gengive det kronede rigsvåben og kongekronen. Jeg vedlægger en kopi af Statsministeriets skrivelse herom af 29. maj 1935. I en skrivelse af 19. juni 1935 til Aarhus Stiftstidende fastslog Statsministeriet, at "der overhovedet ikke af private gennem Sædvane kan opnaas Ret til at benytte Statsmyndighedernes Kendetegn, idet en saadan Benyttelse i sig selv strider mod Forholdets Natur", jfr. den vedlagte kopi. Berlingske Tidende påstod i skrivelse af 25. juli 1935 at have en hævdvunden ret til at bruge rigsvåbenet, jfr. den vedlagte kopi af skrivelserne. De berørte aviser måtte imidlertid bøje sig for kravet, hvilket fremgår af Statsministeriets skrivelse af 8. august 1935, som jeg ligeledes vedlægger en kopi af.

På mødet den 27. februar mente Jens Ole Korch, at DDFO må anses for at høre til den kategori af private foreninger og institutioner af ideel karakter, der må anvende kongekronen, jfr. mit skrift *Danmarks våben og krone*, side 11. Hvis denne formening er rigtig, skulle DDFO altså kunne skifte hertugkronen ud med kongekronen. DDFO hører imidlertid ikke til den nævnte kategori. Desuden har DDFO ved i 1974 at udskifte kongekronen på sit våben med den af Frederik VII hjemlede hertugkrone selv ført bevis for, at det var en fejl at benytte kongekronen.

Fortsat brug af kongekronen på logeskjolde og i en række andre sammenhænge er en overtrædelse af § 132 i borgerlig straffelov. Det er af yderste vigtighed, at DDFO på alle områder overholder landets love. I den forbindelse minder jeg om, at det til enhver som led i optagelsen i I grad af den styrende bliver sagt: "Skulle De alligevel frygte for, at der her hos os foretages noget, der strider imod øvrigheden og lovene eller mod Deres pligter som borger, kan jeg i mit eget og hele logens navn forsikre, at det ikke er tilfældet". Ved hvert eneste brodermåltid bevidner brødrene deres loyalitet mod Droningen. DDFO sender et hyldestelegram til Droningen hvert år ved nytårstid.

For et par år siden drøftede jeg med Kabinetssekretariatet, om foreninger med kgl. protektion skulle kunne benytte kongekronen. Det sagde Kabinetssekretariatet klart nej til. Selv om der i fremtiden skulle blive etableret en forbindelse mellem DDFO og Kongehuset, ville den omstændighed altså ikke medføre en generel ret for DDFO til at bruge kongekrone.

Jeg opfordrer indtrængende til, at misbrugen af kongekronen i DDFO snarest bringes til ophør. I den forbindelse skal jeg gerne levere den nødvendige saglige information til *Frimurer*. Der er på udmærket måde gjort en begyndelse ved at sætte hertugkronen på den nye fortjenstmedalje.

Med venlig og broderlig hilsen.

Nils G. Bartholdy, R&K
Heraldicus Magnus

Kopi til
RIGSARKIVET

**DEN DANSKE FRIMURERORDEN
ORDENENS STORMESTER**

Storindfører og Ordførende Mester i FRMÜ
Den hst. opl. R&K,
Arkivar i Rigsarkivet Nils G. Bartholdy
Dalgas Boulevard 63, 2.th.
2000 Frederiksberg

12.06.2007

Ang.: Den Danske Frimurerordens brug af krone.

Idet jeg henviser til vort møde den 27. februar 2007, din skrivelse af 9. april og dit notat af 19. marts 2007, kan jeg oplyse at sagen har været drøftet i Det Højeste Råd.

Du anfører i dit notat "Sener i 1800-tallet gengav Frimurerordenen tankeløst kronen som en kongekrone". Af det materiale Ordenen har gennemgået i forbindelse med sagen, er der intet der tyder på, at brugen af kongekrone er tankeløs. Tværtimod kan det konstateres, at kronens udformning ofte har været behandlet.

Da logen Cimbria i 1876 anmodede Ordenens Højeste Styre Kronprins Frederik om stadfæstelse af logens logetegn skete dette på betingelse af, at dette blev forsynet med en kongekrone. Dette viser, at brugen af kongekrone ikke er tilfældig. Det fremgår endvidere af skrivelser, at Kong Christian X ved flere lejligheder har godkendt våben med kongekrone.

Fra 29. april 1780 til Christian X,s død den 20. april 1947 var samtlige Danske Konger enten Ordenens Højeste Styre eller Protektor for Den Danske Frimurerorden. Det er derfor uden mening at hævde, at Ordenens brug af kongekroner er tankeløs eller uden hjemmel.

Du anfører, at Den Danske Frimurerorden ikke er i den kategori af private foreninger og institutioner af ideel karakter eller med traditionel tilknytning til kongehuset, der må anvende kongekronen, jfr. kulturministeriets skrift fra 1995 vedrørende blandt andet brug af krone i nutiden. Hvis man ikke vil nævne Den Danske Frimurerorden ved navn kan man ikke finde en bedre beskrivelse en den, der er nævnt i skriftet.

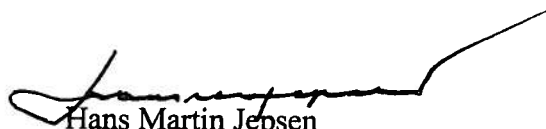
Må jeg minde dig om, hvad du skrev til Lov og Ritualkomitéen for Den Danske Frimurerorden den 16. januar 1994 altså stort set samtidig med udarbejdelsen af Kulturministeriets skrift. Du skrev: "Nogen formel tilladelse til at bruge kongekronen har Ordenen aldrig fået, men brugen må anses for berettiget, da den har fundet sted gennem meget lang tid, mens kongerne var Stormestre.

Kronprins Frederiks (VIII) påbud i 1876 om at sætte en kongelig krone på STJL Cimbrias logemærke afspejler den på den tid herskende sædvane.”

Det er rigtigt, at flere end tidligere får adgang til logebygningerne. Hvis Ordenen brug af kongekrone er lovlig har det ingen betydning, om der er mange eller få, der bliver vist rundt i logebygningerne.

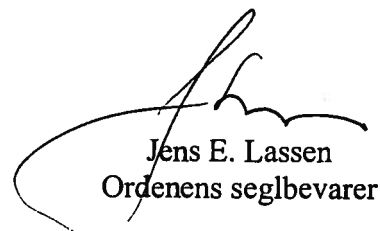
Den Danske Frimurerorden er stolt over Ordenens historie herunder navnlig Ordenens mangeårige tilknytning til kongehuset. Det er Ordenens historie der vises frem for gæster. At ændre de historiske våben ved at fjerne kongekronerne vil være historieforvanskning.

Med venlig og broderlig hilsen

Hans Martin Jepsen
Ordenens Stormester

/

Jens E. Lassen
Ordenens seglbevarer

Økonomichef, kammerherre Søren Kruse
Hofmarskallatet
Det gule Palæ
Amaliegade 18
1256 København K

33402522

Fremsendes uden følgeskrivelse

Dato: 12. juli 2007

Kære Søren!

Jeg ringer til Dig om dette.

Med venlig hilsen

Nils G. Bartholdy
arkivar, seniorforsker

- Ifølge aftale
- På foranledning af Deres brev / e-mail af
- Ifølge telefonsamtale
- Til godkendelse
- Til orientering
- Til videre foranstaltning
- Kommentar udbedes
- Ring venligst, tlf
- Retur med tak for lån
- Ønskes retur
- Kvittering ønskes
- Til dækning af
- Ang. vores/ Deres journalnr.
- Andet

(15/1007)

Hofmarsk./Kab.sekr. er blevet gjort opmærksomt på, at de under Den Danske Frimurerorden hørende loger i aktuelle sammenhænge benytter kongekronen

Benyttelsen af kongekronen kan ikke betragtes som stiltiende accepteret og kan ikke jævnføres med kgl. hofleverandørers ret til at gengive kongekronen

Man er informeret om, at Frederik VII i 1858 har tilladt Den Danske Frimurerorden at benytte en lukket bøjlekroner med tre synlige bøjler og globe og kors – en hertugkroner

Man er endvidere informeret om, at brugen af en kongekrone skyldes, at Den Danske Frimurerorden i en periode har forvekslet hertugkronen med en kongekrone, som har fem synlige bøjler

Det bemærkes, at kongekronen rangerer højere end hertugkronen, hvorfor praksis er vanskeligt forståelig

Man er informeret om, at en kongekrone i visse sammenhænge gengives i forb. m. en kongelig persons monogram. Hofmarsk./Kab.sekr. er efter omstændighederne indforstået med, at Den Danske Frimurerorden benytter en kongekrone i disse tilfælde – dog ikke i forb. m. nulevende kongelige personers monogrammer

I alle andre sammenhænge anser Hofmarsk./Kab.sekr. Den Danske Frimurerordens brug af kongekronen for uberettiget og skal henstille, at brugen snarest muligt ophører. Om nødvendigt kan Den Danske Frimurerorden hente råd og vejledning desangående hos Rigsarkivet

cc Rigsarkivet

Ordenens Stormesters skrivelse af 12. juni 2007 ang. Den Danske Frimurerordens brug af krone

Da mit notat af 19. marts 2007 til rigsarkivaren, som jeg videregav en kopi af i forventning om, at det ville blive behandlet i fortrolighed, er nævnt, ser jeg mig nødsaget til at lade de nu foreliggende akter indgå i Rigsarkivets behandling af sagen.

Det ligger mig stærkt på sinde at give udtryk for, at jeg i behandlingen af denne sag som historiker og videnskabsmand bestræber mig på at forholde mig til virkeligheden og holde afstand til illusion og ønsketænkning. Jeg er overbevist om, at en sådan holdning også tjener Frimurerordenens tarv.

Det er rigtigt, at jeg i skrivelse af 16. januar 1994 til Lov- og Ritualkomiteen har udtalt mig som citeret, idet jeg på det tidspunkt forestillede mig, at Frimurerordenens brug af kongekrone kunne anses for berettiget på grund af Ordenens tidligere tilknytning til Kongehuset. Men dette har vist sig ikke at være tilfældet.

Siden 1880 har det været forbudt at registrere varemærker, hvis de indeholdt offentlige våbener, herunder en kongekrone. I varemærkeloven fra 1915 blev dette præciseret, idet et varemærke ikke kunne registreres, hvis det uden hjemmel indeholdt statsvåben eller -kendetegn. I 1920'erne blev myndighederne i stigende grad opmærksomme på privates uhjemlede brug af rigsvåbenet, herunder kongekronen. Ønsket om at hindre misbrug kom i 1930 til udtryk i § 132 i den nye borgerlige straffelov.

Jeg er først relativt sent blevet opmærksom på Statsministeriets klare tilkendegivelse i skrivelse af 19. juni 1935. Heri fastslås det, at der i Statsministeriets skrivelse af 28. marts 1923 (der er offentliggjort i Ministerialtidende for 1923 som nr. 93), "hvor en gammel sædvanemæssig Hjemmel for private til Benyttelsen af Kongekronen omtales, kun er sigtet til den af Bagerne benyttede Krone, som indgaar i en særpræget kombineret Figur, den kronede Kringle ... medens Statsministeriet i øvrigt har den Opfattelse, at der overhovedet ikke af private gennem Sædvane kan opnaas Ret til at benytte Statsmyndighedernes Kendetegn, idet en saadan Benyttelse i sig selv strider mod Forholdets Natur." Denne afgørelse medførte, at en række aviser, der for norges vedkommende i næsten 200 år havde brugt rigsvåbenet og dermed kongekronen eller kongekronen alene, måtte ophøre dermed. Statsministeriet havde forinden i skrivelse af 29. maj 1935 fastslået, at "efter Ikrafttræden af den nu gældende Borgerlig Straffelov, ved hvis § 132 saadan Anvendelse er gjort strafbar, og ifølge en af Rigsadvokaten nylig afgiven Erklæring maa det anses for hævet over enhver Tvivl, at privates Anvendelse af Rigsvåbenet falder ind under den nævnte Bestemmelse i Straffeloven". Statskendetegn er stadig beskyttet imod misbrug i medfør af § 132 i den aktuelle straffelov.

På denne baggrund er det klart, at Frimurerordenen ikke kan anses for berettiget til i almindelighed at benytte kongekronen. En ansøgning om registrering af et logevåben med kongekrone ville blive nægtet af Patent- og Varemærkestyrelsen, der i tvivlstilfælde indhenter en udtalelse fra Rigsarkivet.

Min skrivelse af 16. januar 1994 til Lov- og Ritualkomiteen var affødt af, at komiteen havde bedt mig tage stilling til, om den fysiske krone, der som en symbolsk rekvisit anvendes i Andreasskiftet og Kapitlet, langs kroneringen skal have syv eller ni takker. Med komiteens skrivelse til mig herom af 25. februar 1993 fulgte et referat af et møde afholdt den 28. oktober 1991. Heri var der fremsat den antagelse, at "logen oprindeligt har anvendt en hertugkrone med 7 takker. Senere, formentlig efter at arbejdet i kapitlet blev ledet af kongen, er man begyndt at anvende en kongekrone med 9 takker." Denne antagelse er meningsløs, da hverken hertugkronen eller kongekronen har de nævnte

takker. Derfor udtalte jeg indledningsvis i min nævnte skrivelse: ”Det er en misforståelse at opfatte en krone med 7 takker som en hertugkrone og en krone med 9 takker som en kongekrone. Følgelig er det også en misforståelse at sætte ”kongekronen” i forbindelse med kongens ledelse af kapitelarbejdet, og det er ukorrekt at hævde, at der består en nær tilknytning mellem kongekronen og Hærmesteren”. I modsætning til den rituel brugte krone med esoterisk symbolindhold er hertugkronen og kongekronen rangkroner, hvis betydning og brug er almen og velkendt uden for Den Danske Frimurerorden. Den sag, der dengang blev forelagt mig, drejede sig om en krone med hhv. 7 og 9 takker til rituel brug. Men da der med forelæggelsen fulgte en antagelse, der relaterede den rituel brugte krone til de nævnte rangkroner og dermed sammenblandede to usammenlignelige kategorier, fandt jeg anledning til at gøre bemærkninger om rangkronerne og herunder at udtale, at det ikke forekommer logisk, at kronen på det overordnede våben for Ordenen er en hertugkrone, når provinsiallogerne og de øvrige loger bruger kongekrone. Min skrivelse af 16. januar 1994 til Lov- og Ritualkomiteen kan ikke betragtes som et led i tilblivelsen af skriftet *Danmarks våben og krone* (1995).

Skriftet *Danmarks våben og krone* blev færdiggjort i løbet af foråret 1995. Selv om jeg står som forfatter til dette skrift, er dets indhold resultatet af et samarbejde, der foregik mellem rigsarkivaren, Kulturministeriet og mig. Jeg beklager, at jeg ikke i 1995 var opmærksom på Statsministeriets ovennævnte fortolkende tilkendegivelse fra 1935. I så fald var den blevet nævnt i skriftet, og ordet ”sædvane” var næppe blevet anvendt. Skriftet nævner ingen eksempler på private foreninger og institutioner af ideel karakter eller med traditionel tilknytning til Kongehuset, der må anvende kongekronen. Jeg har på mødet den 27. februar 2007 nævnt eksempler på institutioner, der har en utvivlsom ret til at benytte kongekronen. Der er især tale om en række institutioner, der direkte betegnes som kongelige. For Den Danske Frimurerordens vedkommende er der ikke tale om gammel sædvane, men om en gammel misforståelse. Dette er desuden helt åbenbart, efter at Ordenen selv i 1974 skiftede kongekronen over sit våben ud med en hertugkrone.

Den Danske Frimurerorden har en særlig tilladelse til at benytte en hertugkrone. Den blev givet af Frederik VII den 16. november 1858. Berettigelsen hertil blev bekræftet ved, at våbenet i 1985 kunne indregistreres af Patentdirektoratet. Hvis Frederik VII efter 1858 eller Christian IX skulle have givet Frimurerordenen en særlig tilladelse til at benytte en kongekrone til erstatning for hertugkronen, vil det være rimeligt, at en sådan tilladelse fremlægges. Skulle en sådan tilladelse eksistere, hvad jeg betvivler, må den ændring af kongekronen over Frimurerordenens våben til en hertugkrone, der blev foretaget i 1974, imidlertid forekomme uforståelig.

Den kabinetsordre, hvormed kongen i 1780 anerkendte Frimurerordenen i Danmark, blev først og fremmest til, fordi statsmagten ønskede at sikre sig, at en udenlandsk fyrste kun kunne blive Ordens øverste leder, hvis den danske konge havde givet sin tilladelse hertil. Sådan var tilstanden, indtil der med grundloven i 1849 indførtes foreningsfrihed i Danmark. Frimurerordenen i Danmark har aldrig været en del af statslegemet eller en kongelig institution.

Enkelte loger fik kongelige navne. I logemærket for logen Friedrich zur gekrönten Hoffnung, der var stiftet i 1778 og opkaldt efter arveprins Frederik eller kronprins Frederik (VI), indgik et F, hvorfor der ses en kongekrone over dette bogstav. I logemærket for logen Maria til de tre Hjerter stiftet i 1791 og opkaldt efter kronprinsesse Marie var der et M med en kongekrone over. I Den Danske Storloges tegn fra 1853 ses Frederik VII's monogram med en kongekrone over. I disse tilfælde skyldes forekomsten af en kongekrone alene, at denne kroneform er den eneste tænkelige

i sammenhængen. Det samme er tilfældet med kongekronen på det røde kors, hvor kronen hører sammen med Frederik VII's monogram.

Først i 1858 fik Den Danske Frimurerorden som sådan tildelt en krone. Den er udtrykkeligt defineret som en hertugkrone. Dens udformning fremgår klart af det segl, der ved samme lejlighed blev graveret. Umiddelbart har denne hertugkrone stor lighed med kongekronen. Begge kroner er lukkede med bøjler og afsluttes foroven af en globe med et kors. Der er kun den forskel, at hertugkronen har tre synlige bøjler, mens kongekronen har fem. Det er derfor forklarligt, at man senere i 1800-tallet antog, at Ordenens krone var en kongekrone og gengav den som sådan, bl. a. over Ordenens våben, der kom til at figurere på de trykte matrikler, ligesom der blev fastsat logemærker med kongekrone på, og der sattes en kongekrone på logernes skjolde. Det er evident, at der var tale om en fejltagelse, men også menneskeligt forståeligt, at det kunne ske. Med ændringen af kronen på ordensvåbenet i 1974 fra en kongekrone til den korrekte hertugkrone erkendte Den Danske Frimurerorden, at der havde været tale om en fejltagelse. Ændringen blev mærkværdigvis ikke gennemført konsekvent.

Danske konger har i perioder været knyttet til Frimurerordenen og er på den måde en del af Ordenens historie. Men det er ikke meningsfyldt at hævde, at der i dag – 60 år efter Christian X's død – er tale om, at Den Danske Frimurerorden har en tilknytning til Kongehuset, der skulle kunne begrunde, at de enkelte loger gør brug af en kongekrone, når Ordenen som sådan ikke længere gør det. Hvis man antager, at der skulle bestå en form for ret til at benytte kongekronen på basis af en formodet tilknytning til Kongehuset, kan det ikke forklares rationelt, at en sådan ret skulle kunne give sig udslag i, at kongekronen fremtræder på skjolde og logemærker tilhørende de loger, der er underordnet Den Danske Frimurerorden, men ikke på det våben, som Ordenen selv fører. At en kongekrone rangerer over en hertugkrone, vil være den velkvalificerede offentlighed bekendt. Der råder således i øjeblikket en helt ulogisk tilstand, som må gøre et besynderligt indtryk på omverdenen og blandt ordensmedlemmer med blot en smule viden om graduerede kroner.

Jeg er helt enig i, at hvis Ordenens brug af kongekrone er lovlig, er det uden betydning, om den bliver set af mange eller få ikke-medlemmer af Ordenen. Det er det principielt også, hvis Ordenens brug af kongekrone ikke er lovlig. Den nu rådende praksis, at et langt større antal end før får adgang til at besigtige logeinteriører, hvor de pågældende kongekroner kan ses, bevirker imidlertid, at der er meget større mulighed for, at offentligheden vil sætte spørgsmålstegn ved Ordenens brug af kongekrone, hvadenten denne er lovlig eller ikke, ligesom man kan forestille sig, at tænksume ordensmedlemmer vil gøre det. Spørgsmålet om Ordenens brug af krone er således i særlig grad blevet aktualiseret. I en konkret sammenhæng havde jeg i 2006 lejlighed til at ytre mig om dette perspektiv.

I skrivelse af 21. februar 2006 bad Logedirektoriet mig tage stilling til et forslag til våben for Sankt Johannes Instruktionslogen Fiat Lux. I skrivelse af 26. februar 2006 udtalte jeg, at der måtte foretages ændringer i våbenet, for at det kunne blive heraldisk korrekt, og at kronen på skjoldet skulle være en hertugkrone. Sammen med Logedirektoriets skrivelse fulgte en kopi af direktoriets skrivelse af 26. januar 2006 til den nævnte loge. Heri står bl. a. følgende: "Da instruktionslogen Fiat Lux er stiftet og godkendt med det nuværende logeskjold med kongekrone under vor tidligere V.S.V. Kong Christian den X, må det anses som anerkendt, at vi i Den Danske Frimurerorden kan benytte kongekronen til internt brug. Logedirektoriet giver derfor den kommende Sankt Johannesloge Fiat Lux tilladelse til at udføre såvel logeskjold som logemærke med kongekrone. Det skal i den forbindelse nævnes, at der snarest vil blive fremsat et generelt forbud mod logernes brug af kongekronen

i det offentlige rum. Dette vil medføre, at brevpapir, kuverter, internetsider m. v. kun må forsynes med logeskjold/logemærke uden kongekrone." Logedirektoriets skrivelse af 26. januar 2006 kommenterede jeg i en længere skrivelse af 2. marts 2006, hvorfra jeg citerer følgende:

"Jeg har ved flere lejligheder udtalt, at Ordenen bør udskifte kongekronen på logeskjolde og logemærker med hertugkronen, og jeg anbefaler det igen på det kraftigste af hensyn til Ordenens almindelige anseelse, og for at brødrene i den ydre verden ikke skal blive udsat for pinlig opmærksomhed. Jeg troede i øvrigt, at en sådan proces var iværksat.

Det er med forbløffelse, at jeg i LDs skrivelse af 26. januar 2006 læser, at det må anses som anerkendt, at Den Danske Frimurerorden kan benytte kongekronen til internt brug. Dette strider ganske imod den kendsgerning, at Ordenen i 1858 fik kongens tilladelse til at benytte en anden krone, hertugkronen, som Ordenen i 1974 erkendte var den krone, den var berettiget til at bruge.

Et våben er udtryk for selvbevidsthed, selvfølelse, integritet, identitet. Et skjold er noget, man til enhver tid tør vise frem. Det er ikke "til internt brug". Hvis der er noget ved våbenet, man finder nødvendigt at holde skjult, skal man ikke føre det.

I LDs ovennævnte skrivelse af 26. januar 2006 står der desuden, at der vil blive indført et generelt forbud mod logernes brug af kongekronen *i det offentlige rum*. Til grund for dette må ligge en erkendelse af, at brugen af kongekronen ikke kan forsvares over for offentligheden. Man vil indføre en tilstand, der kun kan opfattes som udslag af dobbeltmoral. For en orden, der anser visdom for at høre til sine grundbegreber, er en sådan form for omgåelse uværdig. Jeg ved ikke, hvordan man over for brødrene vil forklare en fordækt praksis, men jeg kan forestille mig, at tænksomme brødre vil relatere den til, hvad der siges ved optagelsen i I grad: "Skulle De alligevel frygte for, at der hos os foretages noget, der strider imod lovene, imod Deres lovlige øvrighed eller imod gode sæder, så kan jeg i mit eget og hele logens navn forsikre, at det ikke forholder sig således".

Den Danske Frimurerordens forhold til offentligheden har i de senere år været præget af en åbenhed, der var ukendt før i tiden. Talrige besøg af ikke-frimurere finder sted i løbet af året i logerne landet over. I de allerseneste år er logebygningerne blevet åbnet for publikum på kulturaftener med stor tilstrømning til følge. Logernes indretning og inventar bliver på denne måde stillet til skue med mulighed for, at visse ting vækker undren. *Ordenen har i vidt omfang gjort områder, der tidligere var forbeholdt brødre, til en del af det offentlige rum*. Hvis brugen af kongekronen i Ordenen for fremtiden skal holdes skjult, må væsentlige dele af logebygningernes interiører og dele af logemuseernes samlinger unddrages offentlighedens øjne.

Hvis blot én besøgende på f. eks. kulturnatten i København, hvor et par tusinde mennesker normalt passerer gennem store dele af Stamhuset, dagen efter gør Hoffet eller Politiet opmærksomt på, at Ordenen anvender kongekronen, vil der ske følgende:

Hofmarskallatet anmoder Rigsarkivet om at foretage det fornødne. Politiet konstaterer enten selv eller efter at have konsulteret Rigsarkivet, at Ordenen bruger kongekronen uden hjemmel. Under henvisning til § 132 i straffeloven påbyder Politiet eller Rigsarkivet Ordenen at bringe brugen til ophør. Sker dette ikke, overgives sagen til anklagemyndigheden, der anlægger retssag imod Ordenen. Der kan ikke herske tvivl om, at sagen vil få et udfald i lighed med følgende afsagte domme: Retten i Sæby den 22. februar 1989, sag nr. PS 516/88, omtalt i "Advokaten" nr. 16, 1989, og stadfæstet med skærpende virkning af Vestre Landsret den 8. maj 1990 (ankesag S. 1280/1989); Københavns Byret den 23. november 2001, sag nr. 29.13152/01; Københavns Byret den 19. november 2004, sag nr. 26.17429/2004; Københavns Byret den 28. november 2005, sag nr. 16.0187763/2005. Rigsarkivet orienterer Hofmarskallatet om sådanne domme. Jeg vil gerne gøre det helt klart, at i en sådan situation, står jeg på Kongehusets og Statens side.

Så længe spørgsmålet om brug af krone ikke er løst i overensstemmelse med forholdets natur og i respekt for, hvad der reelt er givet tilladelse til, anser jeg det i øvrigt for udelukket, at Ordenen i

fremtiden vil kunne gøre sig håb om at opnå kongelig protektion eller forvente, at medlemmer af Kongehuset vil søge om optagelse i Ordenen.”

Selv om jeg er medlem af Logedirektoriet og den heraldisk sagkyndige, har Logedirektoriet truffet den nævnte afgørelse uden forudgående drøftelse med mig. Det bebudede forbud mod logernes brug af kongekronen i det offentlige rum har jeg ikke modtaget. Jeg er ordførende mester for en loge.

Når jeg i min skrivelse af 2. marts 2006 udtalte, at jeg troede, at en proces med udskiftning af kongekronen med hertugkronen var iværksat, skyldes det, at jeg med Logedirektoriets skrivelse af 13. september 2004 fik forelagt et forslag til våben for Sankt Johanneslogen Castrum Fratrum med hertugkrone på skjoldet, hvilket jeg godkendte i skrivelse af 19. september 2004 ”forudsat, at der hermed knæsættes det princip, at alle fremtidige logeskjolde får hertugkrone i stedet for den hidtil brugte kongekrone, og at kronen på de nu bestående logeskjolde på længere sigt byttes ud med en hertugkrone.” På Sankt Johanneslogen Castrum Fratrum våbenskjold i Stamhuset og i matriklen ses en hertugkrone på skjoldet.

Jeg vil gerne udtale mig anerkendende om Informationsdirektoriet positive holdning til tanken om en udskiftning af kongekronerne med hertugkroner på logeskjoldene. Informationsdirektoriet, der har ansvaret for besøg udefra og herunder også de meget velbesøgte kulturaftener, må forståeligt nok være interesseret i, at logeinteriører må kunne vises frem uden problemer.

Udskiftningen af kongekronen på Ordenens våben i 1974 er der redegjort for i *Meddelelser fra Den Danske Frimurerorden* nr. 97, september 1975, hvor det bl. a. hedder: ”Det tilsyneladende ejendommelige forhold, at Den Danske Store Landsloge ”kun” har en hertugkrone i sit våben, mens de lokale frimurerloger har anbragt en kongekrone på deres skjolde, kan muligvis forklares således, at mens lokallogerne kun fører kongekronen som et udtryk for loyalitet over for kongemagten, men uden at den er at betragte som værende den pågældende loges egen krone eller udtryk for dens status iøvrigt, er forholdet for Den Danske Store Landsloges vedkommende det, at *Frederik VII vitterligt har tildelt Landslogen en selvstændig ret til en hertugkrone*. Lokallogernes adkomst til at føre kongekronen kan i bedste fald – nemlig forsåvidt det måtte anses for stiltiende accepteret – svare til den adkomst, Kongelige Hofleverandører har til en kongekrone.” I skriftet *Den Danske Store Landsloge 1858 – 16 november – 1983. De sidste 25 år genoplevet i erindringen*, 1983, skriver Oswald Kjeldsen om udskiftningen bl. a.: ”Man bemærker blandt andet forskellen mellem kongekronen og hertugkronen. Imod lægmands forventning er det ikke kongekronen men hertugkronen, der er den fornemste. Lokallogerne fører kongekronen - i lighed med f. eks. kgl. hofleverandører – men Landslogen havde i sin tid af Frederik VII fået selvstændig ret til en hertugkrone.” Jeg er overbevist om, at det vil være vanskeligt at overbevise en vidende offentlighed om holdbarheden i de her citerede udsagn. Med den nuværende ophængning af aktuelt gældende skjolde signaleres der, at Den Danske Frimurerorden lider af total begrebsforvirring, hvad angår rangkroners indbyrdes hierarki. Det er ikke noget at være stolt af.

For at der ikke skal herske uvished på dette område, har jeg forelagt spørgsmålet for Hofmarskallatet, der administrerer hofprædikaterne og herunder brugen af kongekrone. Hofmarskallatet har meget klart udtalt, at Den Danske Frimurerordens brug af kongekrone ikke kan betragtes som stiltiende accepteret. Hofmarskallatet vil gerne ytre sig skriftligt herom.

Det ville være ønskeligt, hvis der i den fremstilling af Den Danske Store Landsloges og dermed en væsentlig del af Den Danske Frimurerordens historie i perioden 1984-2008, der er under udarbej-

delse, ville komme til at stå, at Ordenen har bragt anvendelsen af krone i overensstemmelse med, hvad den reelt i sin tid fik Frederik VII's tilladelse til. Dermed ville der tillige være tilvejebragt indre logik i den del af Ordenens ydre fremtrædelsesform, der bl. a. er vendt imod offentligheden. Den Danske Frimurerorden skal ikke fremstå som noget, der engang har været. De våbener, der hænger i Stamhusets armigersal, repræsenterer eksisterende loger med et nutidigt virke. Våbener for loger, der ikke længere eksisterer eller ikke længere hører til Den Danske Frimurerorden, hører hjemme i Ordenens museum og skal naturligvis ikke ændres.

Jeg må tage bestemt afstand fra, at det skulle være historieforvanskning at bringe de aktuelt eksisterende logers våbener i overensstemmelse med gældende lov og ret. I så fald var det i 1974 historieforvanskning at udskifte kongekronen på Ordenens våben med en hertugkrone og rette en heraldisk fejl i skjoldets underste felt. Hvis de eksisterende logers våbener alle forsynes med en hertugkrone, hvilket er det eneste forsvarlige, vil der stadig findes adskillige eksempler på gengivelser af våbener med kongekrone til dokumentation af, hvordan logeskjoldene fremtrådte i en vis periode. Det gælder eksempelvis de maledede dørstykker i Stamhuset, utallige genstande i Ordensmuseet, trykte matrikler m. m.

En udskiftning af kronerne på de aktuelle logeskjolde ville ikke være nogen vanskelig proces og heller ikke økonomisk uoverkommelig, hvis der fremstilles mange hertugkroner på én gang. I matriklen vil det være let at tage kongekronen af de deri gengivne logeskjolde og rent grafisk erstatte den med en standardiseret hertugkrone. Det samme vil kunne gøres på Ordenens hjemmeside. Når det gælder brevpapir, kuverter o. lign., bruges de bestående oplag op, hvorefter der gengives en hertugkrone, når der trykkes nye oplag. Logemærker kan ændres successivt, efterhånden som de afleveres efter afdøde brødre. En ændring fra kongekrone til hertugkrone vil i øvrigt ikke skulle omfatte alle logemærker, da den kun vil blive aktuel for knap halvdelen af logerne, idet resten af logerne enten har kongelige navne og derfor må kunne fortsætte med at have en kongekrone på logemærket eller bruger logemærker helt uden krone.

Kongekronen på Den Danske Frimurerordens hæderstegn bør ligeledes successivt ændres til en hertugkrone. Dette ville desuden medføre en stor æstetisk forbedring. Den nuværende kongekrone er alt for lille i forhold til korset. Hæderstegnet ville således i fremtiden kunne komme til at fremtræde meget mere værdigt, når det får korrekte proportioner. Samtidig ville det være logisk tilfredsstillende, at hæderstegnet og den nye fortjenstmedalje begge har en hertugkrone øverst.

Jeg er indstillet på over for Hoffet at ville argumentere for bibeholdelse af en kongekrone de steder, hvor den hører sammen med et kongeligt navn. Til orientering vedlægger jeg en udskrift af afsnittet om beskyttelse af kongelige kendetegn på Kongehusets hjemmeside.

København, den 31. juli 2007

Notat

Ang: Den Danske Frimurerordens brug af krone

Til: ra

Fra: Nils G. Bartholdy

Dato: 29. august 2007

Journalnummer: 2007-802-00064 (2)

I håbet om at kunne øve påvirkning til gunst for en ønskelig løsning tillod jeg mig at sende Frimurerordenens stormester Hans Martin Jepsen en fotokopi af mit notat af 19. marts 2007, jfr. den vedlagte kopi af mit brev til Hans Martin Jepsen af 9. april 2007. Dette "vink med en vognstang" forud for det interne møde, som han ville holde i maj, har foreløbig kun resulteret i den skrivelse til mig af 12. juni 2007, hvorefter en fotokopi er vedlagt, og hvis indhold desværre turde vise, at man åbenbart har svært ved at se, hvad der er på spil.

Jeg havde den 6. juli 2007 lejlighed til at orientere kabinetssekretær Niels Eilschou Holm om situationen. Da Prins Joachim i maj havde aflagt besøg i Frimurerordenens Stamhus, havde jeg allerede i juni opfordret ham til at underrette Prinsens sekretariatschef oberst, kammerherre Kurt Bache, hvilket også var sket. I Kabinetssekretariatet vil kontorchef Bjarne Pedersen tage stilling til problemet, da sager om brug af kronen midlertidigt varetages af ham på grund af barselsorlov i Hofmarskallatet (Birgitte Paaske).

Den 12. juli 2007 sendte jeg økonomichef i Hofmarskallatet, kammerherre Søren Kruse, under hvem hofprædikaterne sorterer, og med hvis kolleger jeg normalt taler om kroneproblemer, kopier af publicerede forklaringer på den i 1974 stedfundne ændring fra kongekrone til hertugkrone på Frimurerordenens våben, jfr. de vedlagte fotokopier. Den 16. juli 2007 erklærede Søren Kruse sig helt enig med mig og var parat til at sende en skrivelse. Jeg bad ham vente dermed, da jeg ville forsøge at få endnu et møde med Hans Martin Jepsen.

Den 31. juli 2007 har jeg bedt om et møde med Hans Martin Jepsen personlig, idet jeg samtidig sendte en længere kommentar til hans skrivelse af 12. juni 2007, se den vedlagte kopi. Dette møde vil formentlig

*Tak. Jeg beder
om hurtigst
kommentering,
må være det
plømede ikke
samtale med
H77 kan sam-
art med.*

*Nils
4/807*

STATENS ARKIVER

RIGSARKIVET

kunne finde sted i september, når jeg er tilbage fra deltagelse i det internationale heraldiske kollokvium i Xanten, Tyskland.

Den 14. august 2007 talte jeg med Prins Joachims sekretariatschef, der erklærede sig enig med mig i synet på brugen af krone. Vi aftalte, at hvis Prinsen modtog en opfordring om f. eks. at blive Frimurerordenens protektor, bør det afvises, så længe problemet med kronen ikke er løst.

3

Nils G. Bartholdy

Fra: Grønfeldt Bjarne E [BEG@kongehuset.dk]

Sendt: 13. december 2007 15:05

Til: Nils G. Bartholdy; Kruse Søren

Emne: SV: Den Danske Frimurerorden

Fra Kabinetssekretariatet ser vi helst anvendelse af "Rigsarkivet har orienteret Kabinetssekretariatet og Hofmarskallatet om sagen".

Fra: Nils G. Bartholdy [mailto:ngb@ra.sa.dk]

Sendt: 13. december 2007 13:11

Til: Grønfeldt Bjarne E; Kruse Søren

Emne: Den Danske Frimurerorden

13/12 2007

Kære Bjarne og Søren!

Jeg ville gerne viderebehandle sagen om Den Danske Frimurerordens forkerte/ulovlige brug af kongekrone.

Hvis I ikke mener at kunne skrive noget i retning af det, jeg skitserede, håber jeg, at I er indforstået med, at Rigsarkivet i *sin* skrivelse anfører "Sagen har været forelagt/drøftet med Kabinetssekretariatet og Hofmarskallatet" eller "Rigsarkivet har orienteret Kabinetssekretariatet og Hofmarskallatet om sagen".

Med venlig hilsen.

Nils

Nils G. Bartholdy

Fra: Kruse Søren [SK@kongehuset.dk]

Sendt: 13. december 2007 15:51

Til: Nils G. Bartholdy

Emne: SV: Den Danske Frimurerorden

Kære Nils

Din sidste formulering vil vi foretrække.

Med venlig hilsen

Søren W. Kruse

Fra: Nils G. Bartholdy [mailto:ngb@ra.sa.dk]

Sendt: torsdag 13. december 2007 13:11

Til: Grønfeldt Bjarne E; Kruse Søren

Emne: Den Danske Frimurerorden

13/12 2007

Kære Bjarne og Søren!

Jeg ville gerne viderebehandle sagen om Den Danske Frimurerordens forkerte/ulovlige brug af kongekrone.

Hvis I ikke mener at kunne skrive noget i retning af det, jeg skitserede, håber jeg, at I er indforstået med, at Rigsarkivet i *sin* skrivelse anfører "Sagen har været forelagt/drøftet med Kabinetssekretariatet og Hofmarskallatet" eller "Rigsarkivet har orienteret Kabinetssekretariatet og Hofmarskallatet om sagen".

Med venlig hilsen.

Nils

STATENS ARKIVER

RIGSARKIVET

Notat

Ang: Den Danske Frimurerordens brug af krone

Til: ra

Fra: Nils G. Bartholdy

Dato: 11. januar 2008

Journalnummer: 2007-802-00064 (3)

Den 2. oktober 2007 havde jeg et møde med Frimurerordenens stormester Hans Martin Jepsen. Han erklærede, at loger, der blev stiftet i hans funktionstid, skulle bruge en hertugkrone. Kongekronen på de eksisterende logers skjolde ville han bibeholde, idet han betragtede dem som historiske. Jeg bemærkede, at hans standpunkt ikke var nogen løsning på problemet, og hvis de eksisterende logers skjolde med kongekrone skal anses for at være historiske, så hører de hjemme på ordenens museum. Jeg nævnte, at jeg havde drøftet sagen med kabinetssekretær Niels Eilschou Holm, og at Frimurerordenen næppe skal regne med igen at kunne knytte forbindelse med Kongehuset, så længe ordenen anvender kongekronen uretmæssigt. Hans Martin Jepsen lod forstå, at han havde drøftet spørgsmålet med ordenens højeste embedsmænd, og at han kun ville fjerne kongekronerne, hvis han fik et direkte påbud herom. Derefter sagde jeg, at jeg i så fald vidste, hvad jeg havde at gøre.

Den 15. oktober 2007 havde jeg et møde med økonomichef, kammerherre Søren Kruse, Hofmarskallatet, og kontorchef Bjarne Grønfeldt, Kabinetssekretariatet. Jeg refererede forløbet af mit møde med stormesteren. Jeg oplyste, at Frederik VII i 1858 havde givet Den Danske Store Landsloge, d.v.s. Den Danske Frimurerorden, tilladelse til at benytte en hertugkrone, og at samme konge i 1862 havde indstiftet et gradstegn for den højeste frimurergrad (det røde kors) med en kongekrone, der hænger sammen med kongens monogram ganske svarende til, hvad der er tilfældet i den svenske Carl XIII's Orden. Jeg havde medtaget mit eget eksemplar af det røde kors for at anskueliggøre dette. Jeg sagde endvidere, at hverken Frederik VII eller Christian IX har givet ordenen tilladelse til en generel anvendelse af kongekrone, og at det var utænkeligt, at de to konger bevidst skulle have tilvejebragt en tilstand, hvor de underliggende loger brugte en kongekrone, når ordenen som sådan havde en hertugkrone. Jeg tilføjede, at Frimurerordenens faktiske anvendelse af

kongekrone, der træffes fra 1870'erne, da kronprins Frederik (VIII) var blevet stormester, beroede på, at man fejlagtigt troede, at ordenens krone var en kongekrone. Det var denne fejl, ordenen selv rettede i 1974 for ordensskjoldets vedkommende, men uden at drage konsekvensen for logeskjoldenes vedkommende. Jeg gjorde opmærksom på, at kronprins Frederik (VIII) ikke havde nogen myndighed til at give tilladelse til brug af kongekronen. Jeg gav dem en fotokopi af den side i Frimurerordenens fundamentalkonstitution, hvor det hedder: "Det påhviler en frimurerbroder i alle forhold at vise agtelse for og lydighed mod Danmarks love og retmæssige øvrighed." Jeg præsenterede et eksempel på, hvordan Frimurerordenen på kulturnatten og via sin hjemmeside stiller logeskjolde med kongekrone til skue for offentligheden. Endelig forklarede jeg, at der på medlemstegnene, de såkaldte logemærker, i flere tilfælde findes en kongekrone, og at de for nogles vedkommende måtte anses for acceptable, fordi de hænger sammen med en kongelig persons monogram.

Søren Kruse spurgte, om jeg ikke i denne sag følte mig i personlig konflikt med Frimurerordenen. Dertil svarede jeg, at det ingeniende er tilfældet, og at jeg fra starten har understreget over for ordenen, hvorfor jeg som statens embedsmand er nødt til at handle, som jeg gør. Bjarne Grønfelddt udtalte sig anerkendende om min holdning.

Søren Kruse og Bjarne Grønfelddt blev enige om, at sagen for Hoffets vedkommende nærmest henhørte under Kabinetssekretariatet. De havde generelt samme syn på sagen som jeg og var enige med mig i, at brugen af kongekrone på logeskjoldene ikke kunne anses for stiltiende accepteret. Jeg redegjorde for den opfattelse, som Statsministeriet havde tilkendegivet i 1935, hvorefter der overhovedet ikke af private gennem sædvane kan opnås ret til at benytte statsmyndighedernes kendetegn.

For at give en officiel reaktion over for Frimurerordenen særlig styrke spurgte jeg, om Hoffet eventuelt ville give udtryk for sin holdning i en skrivelse, idet jeg forelagde nogle formuleringer til overvejelse. Søren Kruse bemærkede, at Hoffet normalt er betænkeligt ved at handle aktivt over for offentligheden. Især er man opmærksom på, hvad der kan fremkomme som følge af aktindsigt. Jeg lod forstå, at Rigsarkivet under alle omstændigheder måtte tage affære.

Den 13. december 2007 erklærede Søren Kruse og Bjarne Grønfelddt sig indforståede med, at Rigsarkivet i en skrivelse til Frimurerordenen kan anføre: "Rigsarkivet har orienteret Kabinetssekretariatet og Hofmarskalatet om sagen".

STATENS ARKIVER

RIGSARKIVAREN

Den Danske Frimurerorden
Blegdamsvej 23
2100 København Ø

Dato:
17. januar 2008

Journalnummer: (4)
2007-802-00064

Lokaltelefon:
33 92 23 23

Vores reference:
NGB

Deres reference:

Rigsarkivet er blevet opmærksomt på, at de under ordenen hørende loger benytter en kongekrone i aktuelle sammenhænge og stiller denne brug til skue for offentligheden.

I den anledning skal Rigsarkivet, der i henhold til arkivloven behandler sager om brug af rigsvåbenet og herunder kongekronen, oplyse, at kronen er et suverænitetssudtryk og som sådant forbeholdt Kongehuset og staten. Misbrug er strafbar, jfr. § 132 i borgerlig straffelov, og indebærer en krænkelse af Kongehuset og staten.

Rigsarkivet er orienteret om, at Frederik VII i 1858 tildelte ordenen et våben med en hertugkrone over hjelmen. Hertugkronens udseende fremgår af det segl, der samtidig blev graveret. Et aftryk af seglet findes i Rigsarkivets seglsamling. Hertugkronen adskiller sig fra kongekronen ved kun at have tre synlige bøjler, men består ellers af de samme elementer som kongekronen, der har fem synlige bøjler. Hertugkronen har således umiddelbart stor lighed med kongekronen, hvilket kan forklare, at ordenen senere gengav en kongekrone i sammenhænge, hvor den specifikke hertugkrone burde have været anvendt.

Rigsarkivet er bekendt med, at ordenen i en periode fra 1870'erne anvendte en kongekrone på sit våben, indtil der i 1974 foretoges en ændring, hvorefter ordenen ud fra en erkendelse af, at brugen af en kongekrone var ukorrekt, atter har anvendt en hertugkrone over sit skjold. I 1985 ses ordenen at have indregistreret sit våben med hertugkrone. Rigsarkivet går ud fra, at det er sket med hjemmel i Frederik VII's tildeling fra 1858. Siden 1870'erne har en kongekrone generelt været anvendt af de enkelte loger. Denne brug er fortsat til i dag og må anses for at være uberettiget, når bortses fra enkelte tilfælde, der er omtalt nedenfor.

Rigsarkivet finder anledning til at undre sig over, at ordenen ikke i 1974 ændrede logernes brug af en kongekrone til en hertugkrone, da en kongekrone rangerer højere end en hertugkrone.

Rigsarkivet er bekendt med, at Frederik VII i 1862 indstiftede et gradstegn for den højeste frimurergrad, og at der på dette sidder en kongekrone, der hører til kongens monogram. Rigsarkivet er også bekendt med, at der på en del medlemstegn findes en kongekrone. I de tilfælde, hvor den hører sammen med et kongeligt navn, finder Rigsarkivet denne brug acceptabel, men anser brugen af kongekrone uden sammenhæng med et kongeligt navn for at være uberettiget.

Logernes generelle brug af kongekrone kan ikke betragtes som stiltiende accepteret og kan ikke jævnføres med kgl. hofleverandørers ret til at gengive kongekronen.

Rigsarkivet kan oplyse, at i 1935 krævede Statsministeriet, at en række aviser skulle ophøre med at gengive rigsvåbenet og kongekronen i deres hoved, hvilket for nogle avisers vedkommende havde været praktiseret siden 1700-tallet. I den forbindelse fastslog Statsministeriet i en skrivelse af 19. juni 1935, at "der overhovedet ikke af private gennem Sædvane kan opnaas Ret til at benytte Statsmyndighedernes Kendetegn, idet en saadan Benyttelse i sig selv strider mod Forholdets Natur".

Rigsarkivet skal hermed anmode ordenen om snarest at bringe anvendelsen af kongekronen til ophør de steder, hvor den i øjeblikket bruges uretmæssigt, og gør opmærksom på, at en endelig afgørelse henhører under domstolene.

Eventuelle tvivlsspørgsmål bedes drøftet med arkivar Nils G. Bartholdy.

Rigsarkivet har orienteret Kabinetssekretariatet og Hofmarskallatet om sagen.

Johan Peter Noack

cc Kabinetssekretariatet
Hofmarskallatet

MODTAGET
30 JAN. 2008
RIGSARKIVET

**DEN DANSKE FRIMURERORDEN
ORDENENS SEGLBEVARER**

29.01.2008

Rigsarkivar
Johan Peter Noak
Statens Arkiver
Rigsdagsgården 9
1218 København K

Vi anerkender modtagelsen af Deres skrivelse af 17. januar 2008 vedr. brug af kongekrone.

Ordenens Stormester er orienteret om Deres henvendelse og sagen er sendt til behandling i logedirektoriet.

Med venlig hilsen

Jens E. Lassen
Ordenens Seglbevarer

Rigsarkiv J. 2007 Nr. 802-00064 (5)

**DEN DANSKE FRIMURERORDEN
ORDENENS STORMESTER**

→ NG 13
- of hood
nu ?
10/308

04.03.2008

Rigsarkivar
Johan Peter Noak
Statens Arkiver
Rigsdagsgården 9
1218 København K

I anledning af Deres henvendelse af 17.1.2008 angående Den Danske Frimurerordens brug af Kongekrone over gamle logeskjolde, vil jeg gerne invitere Dem til at besøge Ordenens Stamhus på Blegdamsvej 23, så de kan få lejlighed til at bese Ordensmuseet og forskellige logesale, hvor skjoldene er ophængt.

Den Danske Frimurerorden nærer dyb respekt for Kongehuset, - som eksempel kan nævnes, at alle brødre over hele landet hilser Hendes Majestæt Dronningen hver gang, der afholdes møder i Ordenen.

I 200 år har Ordenens Højeste Styret været af kongelig æt. ?

Jeg føler derfor en stor veneration overfor de beslutninger, som mine forgængere har truffet med hensyn til deres godkendelse af skjolde.

Det vil glæde mig meget, om De vil modtage min invitation, til at aflægge et besøg i Den Danske Frimurerorden

Tirsdag den 25. marts 2008 kl. 10:00

Med venlig hilsen

Hans Martin Jøpsen

Rigsarkiv J. 20 07 Nr. 802-00064(6)

17/3 2008

Kære Johan Peter!

Tirsdag den 25. marts har jeg telefonvagt kl. 9 – 12. Men Du er naturligvis velkommen til at se ned til mig, hvis vi skal tale om Hans Martin Jepsens invitation, som Du efter min mening ikke bør tage imod på nuværende tidspunkt. Det er et temmelig naivt forsøg på at overtale Dig til at acceptere fortsat misbrug af kongekronen. Af Din kalender kan jeg se, at Du er optaget hele eftermiddagen.

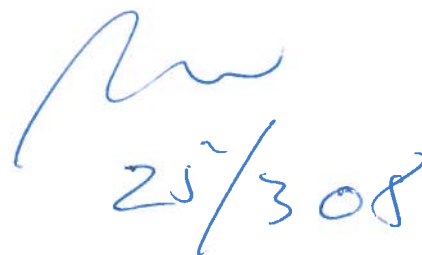
Jeg vedlægger koncept til svar, der vil kunne sendes pr. mail. Jeg sender det gerne selv, men i så fald vil modtageren kunne se, at det er sendt af mig. Det vil måske være mere hensigtsmæssigt, at Solvej sender svaret. Derfor har jeg sendt koncepten til hende.

Jeg vedlægger fotokopier af listen over Frimurerordenens tidligere højeste styrere i matriklerne for hhv. 1994-1995 og 2006-2007. Jeg har i sin tid redigeret listen med tilhørende ingres i den form, den har i matriklen for 1994-1995 ("Kongerne Frederik V og Frederik VI var frimurere, men ledede ikke officielt Ordenen.") Til min forbavselse har jeg konstateret, at nogen i den aktuelle matrikel har tilføjet en *delestreg* ("Kongerne Frederik V og Frederik VI var frimurere, men ledede ikke-officielt Ordenen."), hvilket jo giver en helt anden mening. Jeg agter internt at stille spørgsmål om, hvem der har ansvaret for denne historieforvrængning.

M.v.h.

Nils

25/3 08

STATENS ARKIVER

RIGSARKIVET

Den Danske Frimurerorden
kan@ddfo.dk

Att: Hans Martin Jepsen

Dato:
25. marts 2008

Journalnummer:
2007-802-00064 (7)

Lokaltelefon:
33 92 23 23

Vores reference:
NGB

Deres reference:

I Deres brev af 4. marts 2008 giver De udtryk for, at De føler stor veneration for beslutninger, som Deres forgængere har truffet med hensyn til godkendelse af skjolde. Efter Rigsarkivets opfattelse, kan beslutninger, der tidligere måtte være truffet på et uholdbart grundlag, ikke forpligte Dem.

Den brug af kongekronen, som Rigsarkivet har påtalt i sin skrivelse af 17. januar 2008, indebærer en krænkelse af Kongehuset og staten.

Ifølge oplysninger i et af ordenen udgivet skrift, *I Guld og Himmelblaat* (1993), har medlemmer af Kongehuset ledet ordenen i 105 år fordelt på perioderne 1836-63 og 1871-1949. Denne omstændighed er dog uden betydning i den aktuelle sammenhæng.

Statsministeriets afgørelse i 1935, at der overhovedet ikke af private gennem sædvane kan opnås ret til at benytte statsmyndighedernes kendetegn, lægger Rigsarkivet afgørende vægt på. Domstolene vil utvivlsomt gøre det samme.

Rigsarkivets nævnte skrivelse af 17. januar 2008 drejer sig om ordenens brug af kongekrone i aktuelle sammenhænge og ikke på museumsgenstande.

Rigsarkivet anbefaler, at ordenen påbegynder en afvikling af sin uberettigede brug af kongekronen meget snart. Når dette er tilendebragt, vil Rigsarkivet ved undertegnede gerne aflægge Dem et besøg.

Johan Peter Noack

cc Kabinetssekretariatet
Hofmarskallatet

KOPI TIC
RIGSARKIVET

**DEN DANSKE FRIMURERORDEN
KANCELLIET**

Til Heraldicus Magnus
Den hst. opl. R&K,
Arkivar i Rigsarkivet, cand. phil.
Nils G. Bartholdy
Dalgas Boulevard 63, 2.th.
2000 Frederiksberg

13.05.2008

Som svar på dit brev af 27.04.2008 kan vi meddele, at Stormesteren principielt ikke udleverer manuskripterne til sine taler, da talerne kan afvige fra disse, men vi sender hermed en ordret afskrift af, hvad Stormesteren i sin tale sagde om Heraldicus Magnus:

”Ordenens Heraldicus Magnus har som følge af sin stilling i den profane verden i Rigsarkivet anmodet sin foresatte Rigsarkivaren om at rette henvendelse til Ordenen med påbud om at udskifte logeskjoldenes kongekroner til hertugkroner.

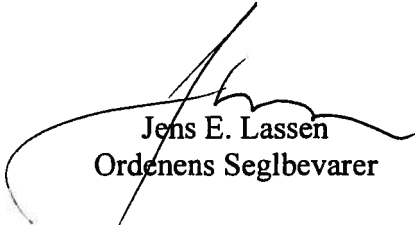
Det er bl.a. begrundet i, at logerne kan betragtes som et offentligt rum, idet mange besøger Stamhuset og logerne ved Kulturnatsarrangementer.

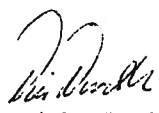
Jeg har derfor besluttet, at Ordenen ikke fremover deltager i kulturnatsarrangementer.

Der blev i går på Højeste Råds møde nedsat et udvalg, som skal se på eventuelle konsekvenser af påbudet – det gælder praktiske og ikke mindst de økonomiske aspekter ved påbudet.

Det er en sag, som både Ordenen og jeg gerne havde været foruden.”

Med venlig og broderlig hilsen

Jens E. Lassen
Ordenens Seglbevarer

Niels Nordskov
Landslogens Kansler

KOPI TIL RIGSARKIVET

Den Danske Frimurerorden
Kancelliet
Postboks 2563
2100 København Ø

Frb., den 1. juni 2008

Kancelliets skrivelse af 13. maj 2008 indeholdende den del af Stormesterens tale den 26. april 2008, der omhandlede Heraldicus Magnus eller rettere Ordenens problematiske brug af kongekrone, har jeg modtaget. Den sidste sætning om, at det er en sag, som både Ordenen og Stormesteren gerne havde været foruden, foranlediger mig til at bemærke, at jeg i hvert fald siden 2004 gentagne gange har peget på det uholdbare i, at logerne generelt anvender en kongekrone, hvilket jeg redegør nærmere for i det følgende.

I 2004 skulle der udformes et skjold til STJL Castrum Fratrum. Det skete i et udmærket samarbejde mellem mig og præses for Informationsdirektoriet, der gik ind for mit forslag om at sætte en hertugkrone på skjoldet. I brev af 20. august 2004 skrev præses til mig: "Hermed som lovet skjold til Castrum Fratrum med hertugkrone. Når du finder tiden inde for udskiftning generelt, skal du blot lade mig det vide." Den 22. august 2004 skrev jeg følgende til præses: "Jeg går principielt ind for, at hertugkronen indføres generelt på logeskjolde og i logemærker. Dog vil der være tilfælde, hvor den kongelige krone fortsat bør bruges: det røde kors og logemærker, hvor kronen relaterer til en kongelig person. Jeg anbefaler, at spørgsmålet om at indføre hertugkronen for Castrum Fratrum vedkommende og i almindelighed forelægges på højeste sted, forinden videre foretages." Med skrivelse af 13. september 2004 forelagde Logedirektoriet mig en tegning af Castrum Fratrum skjold med hertugkrone svarende til, hvad der var aftalt med præses for Informationsdirektoriet. I skrivelse af 19. september 2004 godkendte jeg skjoldet med hertugkrone for Castrum Fratrum. Min skrivelse sluttede således: "Det indsendte forslag til våben gengiver øverst en hertugkrone svarende til den krone, som er Ordenens. Jeg kan for mit vedkommende godkende, at der sættes en hertugkrone på skjoldet forudsat, at der hermed knæsættes det princip, at alle fremtidige logeskjolde får hertugkrone i stedet for den hidtil brugte kongekrone, og at kronen på de nu bestående logeskjolde på længere sigt byttes ud med en hertugkrone. ... I konsekvens af ovenstående må kronen øverst på STJL Castrum Fratrum logemærke ændres til en hertugkrone." Castrum Fratrum skjold blev forsynet med en hertugkrone. Jeg mente at have grund til at formode, at den nødvendige ændringsproces dermed var indledt, især da præses for Informationsdirektoriet i brev af 15. februar 2005 skrev følgende til mig: "I forbindelse med Castrum Fratrum ny logeskjold, som jeg havde fornøjelsen af at tegne, tegnede vi for en ordens skyld hertugkrone på skjoldet. Vi har sammen med Br.

Børge Andersen forberedt det således, at samme krone nu kan overføres til alle logeskjolde." I brev af 20. februar 2005 takkede jeg præses og skrev bl. a.: "Jeg forventer, at Ordenen herefter drager konsekvensen af det nu fastsatte skjold med hertugkrone. ... I Armigersalen har man længe kunnet iagttage en ejendommelig forskel på Ordenens skjold med *hertugkrone* og de under Ordenen hørende Provinsiallogers, Andreaslogers og Johanneslogers skjolde med *kongekrone*. Når Castrum Fratrum's skjold ophænges i Armigersalen, bliver forskellen på dettes krone og de med denne loge sammenlignelige logers krone meget synlig. Det må efter min opfattelse medføre, at kongekronen på alle de øvrige logeskjolde snarest skiftes ud med en hertugkrone. På længere sigt må kongekronen i logemærker generelt udskiftes med en hertugkrone med undtagelse af tilfælde, hvor logenavnet hentyder til en kongelig person."

Den 18. oktober 2005 sendte vicepræses i Logedirektoriet mig en fotokopi af den side i det i 1983 udgivne festskrift i anledning af Den Danske Store Landsloges 125 års jubilæum, hvor Oswald Kjeldsen omtalte den i 1974 gennemførte ændring af Ordenens våben, der medførte, at den i en årrække anvendte kongekrone blev udskiftet med den hertugkrone, som Frederik VII i 1858 havde givet Ordenen tilladelse til at bruge. Vicepræses bad mig kommentere Oswald Kjeldsens udsagn om, at "Lokallogerne fører kongekronen – i lighed med f. eks. kgl. hofleverandører – men Landslogen havde i sin tid af Frederik VII fået en selvstændig ret til en hertugkrone." I skrivelse af 25. oktober 2005 til Logedirektoriet skrev jeg, at det er fuldstændig ulogisk, at man fortsatte med at bruge kongekroner på logeskjolde m. m., da hertugkronen selvsagt rangerer under kongekronen, og at jeg gentagne gange havde påpeget dette forhold, idet brugen af kongekrone må anses for strafbar i henhold til § 132 i borgerlig straffelov. Inden for Ordenen kan det kun forsvares at anvende en kongekrone som led i et kgl. monogram. Endvidere skrev jeg, at påstanden om, at lokallogerne fører kongekrone i lighed med kgl. hofleverandørers ret til at gengive kongekronen, fuldstændigt savner hjemmel og ikke kan begrundes med henvisning til hævd. Skal den enkelte loge føre en krone på sit skjold, må det være den af Frederik VII sanktionerede hertugkrone, medmindre der – som i Sverige – indføres en særlig frimurerisk krone dannet af murskeer.

Med skrivelse af 1. december 2005 bad Logedirektoriet mig kommentere det våben, som den hidtidige STJIL Fiat Lux havde brugt. I mit svar af 7. december 2005 gjorde jeg bl. a. opmærksom på et eklatant brud på den heraldiske farveregel. Endvidere skrev jeg, at der skulle være en hertugkrone på skjoldet i lighed med den, der var fastsat for Castrum Fratrum's vedkommende, og at der på logemærket ligeledes skulle være en hertugkrone. Med skrivelse af 21. februar 2006 sendte Logedirektoriet mig en kopi af sin skrivelse af 26. januar 2006 til Fiat Lux, hvori der bl. a. står, at da instruktionslogen Fiat Lux er stiftet og godkendt med det nuværende logeskjold med kongekrone under Christian X, "må det anses som anerkendt, at vi i Den Danske Frimurerorden kan benytte kongekronen til internt brug. Logedirektoriet giver derfor den kommende Sankt Johannesloge Fiat Lux tilladelse til, at udføre såvel logeskjold som logemærke med kongekrone. Det skal i den forbindelse nævnes, at der snarest vil blive fremsat et generelt forbud mod logernes brug af kongekronen i det offentlige rum. Dette vil medføre, at brevpapir, kuver[t]er, internetsider m.v. kun må forsynes med logeskjold/logemærke uden kongekrone." I skrivelse af 26. februar 2006 godkendte jeg skjoldindholdet, idet den heraldiske fejl nu var korrigeret. Samtidig meddelte jeg, at instruktionslogens ordførende broder havde oplyst mig om, at han ikke havde kendskab til, at det hidtil brugte våbenskjold med den åbenbare heraldiske fejl skulle være godkendt af kongen. Hvad kronen angik, henholdt jeg mig til, hvad jeg havde meddelt i min skrivelse af 7. december 2005.

I skrivelse af 2. marts 2006 kommenterede jeg udførligt Logedirektoriet's ovennævnte skrivelse af 26. januar 2006. Jeg understregede, at jeg ved flere lejligheder havde udtalt, at Ordenen burde

udskifte kongekronen på logeskjolde og logemærker med hertugkronen, og jeg anbefalede det atter på det kraftigste. Logedirektoriets opfattelse, at kongekronen var til intern brug, tilbageviste jeg, da et våbenskjold er noget, man til enhver tid tør vise frem. Jeg gjorde opmærksom på, at Frederik VII i 1858 havde givet Ordenen tilladelse til at benytte en anden krone, hertugkronen, som Ordenen i 1974 erkendte var den krone, den var berettiget til at bruge, og at Ordenens våben siden 1985 har været indregistreret i Patent- og Varemærkestyrelsen, hvormed Ordenen over for offentligheden indirekte har tilkendegivet, at det var en fejl at anvende kongekronen. Jeg påviste det absurde i, at logerne, der ifølge sagens natur er underordnede i forhold til Ordenen som sådan, bruger kongekrone, mens Ordenen bruger en hertugkrone, der rangerer lavere end kongekronen. Tanken om et forbud mod at vise kongekronen i det offentlige rum, der kun kan opfattes som en erkendelse af, at Ordenens brug af kongekrone ikke tåler at blive iagttaget af offentligheden, imødegik jeg ved at gøre opmærksom på, at enhver inden optagelsen i I grad får en forsikring om, at der ikke foretages noget i Ordenen, der strider imod lovene i samfundet. Jeg gjorde endvidere rede for, at den danske kongekrone er et statskendetegn og er forbeholdt Kongehuset og den danske stat. Den er beskyttet i henhold til Pariserkonventionens artikel 6 c og officielt notificeret unionslandene. Misbrug af kongekronen indebærer en krænkelse af Kongehuset og staten og er strafbar ifølge § 132 i borgerlig straffelov. I 1935 fastslog Statsministeriet, at man ikke ved sædvane får ret til brug af statskendetegn. Endvidere gjorde jeg opmærksom på, at i henhold til arkivlovens § 5 behandler Rigsarkivet sager vedrørende brug af rigsvåbenet og herunder kongekronen, og at jeg som Rigsarkivets sagsbehandler på dette område har indgående kendskab til sager af denne art, hvorfor jeg kunne oplyse, at der indgives politianmeldelse mod firmaer eller andre, der uden hjemmel anvender en kongekrone. Jeg henviste til konkrete sager desangående, der har fundet afgørelse ved domstolene. Sluttelig bad jeg om at blive holdt underrettet om sagens videre forløb, og af hensyn til dens perspektiver anbefalede jeg, at sagen blev forelagt for Stormesteren.

Det projekterede forbud mod logernes brug af kongekronen i det offentlige rum var formuleret af Logedirektoriet uden, at jeg var blevet taget med på råd. Jeg er medlem af Logedirektoriet.

I skrivelse af 10. april 2006 tilkendegav jeg over for Logedirektoriet, at jeg gerne deltog i et møde om Ordenens brug af kroner.

I juni 2006 sagde jeg til præses for Logedirektoriet, at hvis han ikke foranledigede et møde med Stormesteren om sagen med min deltagelse, ville jeg selv tage initiativ hertil.

Efter at have ventet et halvt år måtte jeg konstatere, at jeg ikke ad tjenestevejen kunne komme videre i sagen.

På min opfordring fandt der den 27. februar 2007 et møde sted mellem Stormesteren, præses for Logedirektoriet og mig. Jeg redegjorde for reglerne for brug af kongekronen og det uholdbare i, at Ordenen endnu ikke har skiftet kongekronen ud med en hertugkrone på logeskjolde og logemærker. Jeg pointerede, at en kongekrone kun kan anvendes af Ordenen i de sammenhænge, hvor kronen hører til et kongeligt monogram. Det er tilfældet i nogle af logemærkerne, fordi den pågældende loge bærer en kongelig persons navn, og på det røde kors. Præses for Logedirektoriet mente, at Ordenen kunne gøre hævde gældende, og at den kendsgerning, at nogle af kongerne havde været Ordenens højeste styrelse, berettigede Ordenen til at bruge kongekrone. Han henviste til mit skrift *Danmarks våben og krone*, hvor det er nævnt, at enkelte private foreninger og institutioner af ideel karakter eller med traditionel tilknytning til Kongehuset må anvende kronen. Jeg forklarede, at Ordenen ikke hører til de institutioner, der er tænkt på i den sammenhæng, og at Ordenen ikke i

adskillige år har haft nogen tilknytning til Kongehuset. Med henvisning til Statsministeriets klare tilkendegivelse i 1935 gjorde jeg opmærksom på, at der ikke ved sædvane kan vindes hævd på brug af statskendetegn, og jeg anførte, at Ordenen i 1974 selv tydeligt havde erkendt, at det var en fejl at benytte en kongekrone. Endelig pegede jeg på det for Ordenen selv højst ulogiske i, at Ordenen som sådan anvender en hertugkrone, mens de underliggende loger anvender en kongekrone. Jeg orienterede om den fremgangsmåde, der fra det offentlige side følges for at bringe privates uhjemlede brug af kongekronen til ophør, og oplyste, at der om nødvendigt anlægges retssag. Jeg understregede, at jeg som embedsmand i Rigsarkivet har brugen af rigsvåbenet og herunder kongekronen som særligt område og har pligt til at varetage Kongehusets og statens interesser, og at jeg ubetinget prioriterer min loyalitet i så henseende over hensynet til Ordenen og ikke i længden kan forholde mig passiv. Jeg gjorde opmærksom på, at jeg regelmæssigt har kontakt med Hoffet om de kongeliges brug af våben og krone og i sager om misbrug heraf, og at der på Kongehusets hjemmeside henvises til mig, når det drejer sig om ophavsret. I et notat af 19. marts 2007 orienterede jeg rigsarkivaren om mødets forløb. Da Stormesteren ville drøfte problemet internt på et møde i maj, anbefalede jeg, at Rigsarkivet foreløbig afventede udfaldet af dette møde.

Med et privat brev af 9. april 2007 til Stormesteren sendte jeg en kopi af mit ovennævnte notat til rigsarkivaren, selv om man i statsadministrationen normalt ikke praktiserer noget sådant. I brevet gav jeg en udførlig orientering om den sag, hvori Statsministeriet i 1935 havde udtalt, at "der overhovedet ikke af private gennem Sædvane kan opnaas Ret til at benytte Statsmyndighedernes Kendetegn, idet en saadan Benyttelse i sig selv strider mod Forholdets Natur." Om præses for Logedirektoriets formening på mødet den 27. februar 2007, at Ordenen måtte anses for at høre til den kategori af private foreninger og institutioner af ideel karakter, der måtte anvende kongekronen, skrev jeg, at hvis denne formening var rigtig, skulle Ordenen kunne skifte hertugkronen ud med kongekronen. Ordenen hører imidlertid ikke til den nævnte kategori. Desuden har Ordenen ved i 1974 at udskifte kongekronen på sit våben med den af Frederik VII hjemlede hertugkrone selv ført bevis for, at det var en fejl at benytte kongekronen. Jeg understregede, at fortsat brug af kongekronen på logeskjolde og i en række andre sammenhænge er en overtrædelse af § 132 i borgerlig straffelov, og jeg opfordrede indtrængende til, at misbrugen af kongekronen i Ordenen snarest blev bragt til ophør.

Den tillid, jeg viste Stormesteren ved at sende ham en kopi af mit interne notat til rigsarkivaren, blev senere ignoreret, idet Stormesteren i den nedennævnte skrivelse af 12. juni 2007 direkte henviste til notatet. Derefter så jeg mig nødsaget til at lade de nu foreliggende akter indgå i Rigsarkivets behandling af sagen.

I sin skrivelse af 12. juni 2007, der var sendt til mig efter, at sagen havde været drøftet i Det Højeste Råd, fastholdt Stormesteren, at der forelå hjemmel til at anvende kongekronen. Som eksempel anførte Stormesteren, at kronprins Frederik (VIII) i 1876 havde bestemt, at der skulle være en kongekrone på logen Cimbrias logemærke. Desuden mente Stormesteren at kunne udlede en ret til at anvende kongekronen, fordi nogle af kongerne havde styret eller været protektorer for Ordenen, og at det ville være historieforvanskning at ændre våbenerne, som Stormesteren anså for historiske.

Den 6. juli 2007 orienterede jeg Dronningens kabinetssekretær kammerherre, dr. jur. Niels Eilschou Holm om situationen.

Den 12. juli 2007 sendte jeg Hofmarskallatet kopier af de forklaringer, der i hhv. *Meddelelser fra Den Danske Frimurerorden* nr. 97, september 1975, og i skriftet *Den Danske Store Landsloge 1858*

– 16 november – 1983. *De sidste år genoplevet i erindringen*, 1983, var blevet bragt om den i 1974 stedfundne ændring fra kongekrone til hertugkrone på Ordenens våben. Hofmarskallatet var forbløffet over, at Ordenen mente at kunne sammenligne logerne med kgl. hofleverandører, og delte ikke den opfattelse, at brugen af kongekrone kunne betragtes som stiltiende accepteret. Jeg meddelte Hofmarskallatet, at jeg ville forsøge at få endnu et møde om sagen med Stormesteren. Hertil kan jeg føje, at Hofmarskallatet administrerer tildelingen af hofleverandørprædikater og overvåger, at hofleverandørerne anvender kongekronen korrekt. Vurderingen heraf sker i et tæt samarbejde med Rigsarkivet, der skrider ind i tilfælde, hvor kongekronen bruges af f. eks. firmaer, der ikke har ret til at benytte kronen.

Den 31. juli 2007 anmodede jeg Stormesteren om en personlig samtale snarest belejligt. Som bilag medfulgte detaljerede bemærkninger til Stormesterens skrivelse af 12. juni 2007. Jeg redegjorde bl. a. udførligt for, hvordan staten siden 1880 har indtaget en stadig mere restriktiv holdning over for privates anvendelse af kongekronen, hvilket førte til den endnu gyldige bestemmelse i straffelovens § 132, og at rigsadvokaten i 1935 havde erklæret, at det må anses for hævet over enhver tvivl, at privates anvendelse af rigsvåbenet og dermed også kongekronen falder ind under den nævnte bestemmelse i straffeloven. I relation til, at Frederik VII i 1858 gav Ordenen en særlig tilladelse til at benytte en hertugkrone, bemærkede jeg, at hvis Frederik VII efter 1858 eller Christian IX skulle have givet Ordenen en særlig tilladelse til at benytte en kongekrone til erstatning for hertugkronen, må ændringen af kongekronen over Ordenens våben til en hertugkrone i 1974 forekomme uforståelig. Da kronprins Frederik (VIII) var tiltrådt som Ordenens højeste styrer, overså man, at den lukkede krone med bøjler, som Frederik VII i 1858 havde givet Ordenen tilladelse til at benytte, var en hertugkrone med kun tre synlige bøjler til forskel fra kongekronens fem bøjler. Man troede, at Ordenen havde fået en kongekrone. Det kan konstateres, at en kongekrone derefter blev brugt generelt. Der er ikke tale om en gammel sædvane, men om en gammel misforståelse. Med ændringen af kronen på ordensvåbenet i 1974 fra en kongekrone til den korrekte hertugkrone erkendte Ordenen, at der havde været tale om en fejltagelse. Ordenen har aldrig været en del af statslegemet eller en kongelig institution. Det er meningsløst at hævde, at Ordenen i dag har en tilknytning til Kongehuset, der kan begrunde, at de enkelte loger kan gøre brug af en kongekrone, når Ordenen som sådan ikke gør det. At en kongekrone rangerer over en hertugkrone, vil være den velkvalificerede offentlighed bekendt. Der råder således i øjeblikket en helt ulogisk tilstand, som må gøre et besynderligt indtryk på omverdenen og blandt brødre med blot en smule viden om graduerede kroner. Til Stormesterens udsagn om, at hvis Ordenens brug af kongekrone er lovlig, er det uden betydning, om den bliver set af mange eller få ikke-medlemmer af Ordenen, bemærkede jeg, at det er det principielt også, hvis Ordenens brug af kongekrone ikke er lovlig. De aktuelt eksisterende logers våbener gengives ikke blot i logebygningerne, men f. eks. også på brevpapir, kuverter, i publikationer og i matriklen, som er tilgængelige for offentligheden. Jeg måtte tage bestemt afstand fra, at det skulle være historieforskning at bringe de aktuelt eksisterende logers våbener i overensstemmelse med gældende lov og ret. I så fald var det i 1974 historieforskning at udskifte kongekronen på Ordenens våben med en hertugkrone og rette en heraldisk fejl i skjoldets nederste felt. Jeg skitserede, hvordan en udskiftning af kongekroner kunne gennemføres successivt. Dette svarer helt til, hvad Rigsarkivet aftaler med firmaer eller privatpersoner, der uretmæssigt har brugt kongekronen eller en krone, der kan forveksles dermed.

Den 14. august 2007 talte jeg med Prins Joachims sekretariatschef oberst, kammerherre Kurt Bache. Han erklærede sig enig med Rigsarkivet i synet på Ordenens brug af krone.

Den 2. oktober 2007 var jeg til møde med Stormesteren, der erklærede, at loger stiftet i hans funktionstid skulle bruge hertugkrone. Dette er imidlertid ikke konsekvent gennemført, idet Fiat Lux har fået en kongekrone. Brug af hertugkrone på kun de nyere loger vil med tiden give iagttagere det indtryk, at nogle loger rangerer højere end andre. Kongekronen på de eksisterende logers skjolde ville Stormesteren bibeholde, idet han betragtede dem som historiske. Hertil bemærkede jeg, at i så fald hører de hjemme på Ordenens museum. Jeg nævnte, at jeg havde drøftet sagen med kabinetssekretær Niels Eilschou Holm, og at Ordenen næppe skal regne med igen at knytte nærmere forbindelse med Kongehuset, så længe Ordenen anvender kongekronen uretmæssigt. Stormesteren sagde, at han kun ville fjerne kongekronerne, hvis han fik et direkte påbud herom.

På et møde den 15. oktober 2007 med Hofmarskallatet og Kabinetssekretariatet refererede jeg forløbet af mit ovennævnte møde med Stormesteren. Jeg oplyste, at Frederik VII i 1858 havde givet Ordenen tilladelse til at benytte en hertugkrone, og at samme konge i 1862 havde indstiftet det røde kors, hvor en kongekrone hænger sammen med kongens monogram svarende til, hvad der er tilfældet på den svenske Carl XIII's Orden. Jeg sagde endvidere, at hverken Frederik VII eller Christian IX har givet Ordenen tilladelse til en generel anvendelse af kongekrone, og at det var utænkeligt, at de to konger bevidst skulle have tilvejebragt en tilstand, hvor de underliggende loger skulle bruge kongekrone, når Ordenen som sådan havde fået en hertugkrone. Jeg forklarede, at Ordenens faktiske anvendelse af kongekrone, der træffes fra 1870'erne, da kronprins Frederik (VIII) var blevet den højeste styrer, beroede på, at man fejlagtigt troede, at Ordenens krone var en kongekrone. Det var denne fejl, som Ordenen selv rettede i 1974 for ordensskjoldets vedkommende, men uden at drage konsekvensen for logeskjoldenes vedkommende. Jeg gjorde opmærksom på, at kronprins Frederik (VIII) ikke havde nogen myndighed til at give tilladelse til brug af kongekronen. Jeg forklarede, at der på nogle af logemærkerne findes en kongekrone, og at de for nogles vedkommende må anses for acceptable, når de hænger sammen med en kongelig persons monogram. Det er mit indtryk, at Hoffet vil kunne gå med til, at loger med et kongeligt navn vil kunne bibeholde en kongekrone på logemærket. Hofmarskallatet og Kabinetssekretariatet var enige om, at brugen af kongekrone på logeskjoldene ikke kunne anses for stiltiende accepteret. Da der i sagen også må tages hensyn til statens interesser, var der enighed om, at Rigsarkivet skulle påbyde Ordenen at bringe den uretmæssige brug af kongekrone til ophør.

I en skrivelse af 17. januar 2008 underskrevet af rigsarkivaren anmodede Rigsarkivet Ordenen om snarest at bringe anvendelsen af kongekronen til ophør de steder, hvor den i øjeblikket bruges uretmæssigt. Rigsarkivet gjorde samtidig opmærksom på, at en endelig afgørelse henhører under domstolene. Rigsarkivet oplyste, at kongekronen er et suverænitetssudtryk og som sådant forbeholdt Kongehuset og staten, og at misbrug er strafbar i henhold til § 132 i borgerlig straffelov og indebærer en krænkelse af Kongehuset og staten. Rigsarkivet tilkendegav at være orienteret om, at Frederik VII i 1858 havde tildelt Ordenen et våben med en hertugkrone, og at Ordenen i 1985 har indregistreret sit våben med hertugkrone. De enkelte logers generelle brug af en kongekrone kunne Rigsarkivet ikke betragte som stiltiende accepteret, og brugen kan ikke jævnføres med kgl. hofleverandørers ret til at gengive kongekronen. Rigsarkivet måtte anse den generelle brug for at være uberettiget, når bortses fra kongekronen på logemærker hørende til loger med et kongeligt navn. Rigsarkivet var bekendt med, at det røde kors havde en kongekrone, der hører sammen med Frederik VII's monogram. Rigsarkivet henviste til, at Statsministeriet i 1935 havde fastslået, at "der overhovedet ikke af private gennem Sædvane kan opnaas Ret til at benytte Statsmyndighedernes Kendetegn, idet en saadan Benyttelse i sig selv strider mod Forholdets Natur."

Den 28. januar 2008 gav Prins Joachims sekretariatschef over for mig udtryk for sin undren over, at Stormesteren ikke tog imod råd fra statens heraldiske konsulent.

Den 4. marts 2008 inviterede Stormesteren rigsarkivaren til at besøge Stamhuset og Ordensmuseet. Stormesteren gav udtryk for, at han følte stor veneration over for de beslutninger, som hans forgængere havde truffet med hensyn til våbenskjolde.

Den 25. marts 2008 skrev rigsarkivaren til Stormesteren, at beslutninger, der tidligere måtte være truffet på et uholdbart grundlag, ikke kunne forpligte Stormesteren. Rigsarkivaren understregede, at den brug af kongekronen, som Rigsarkivet havde påtalt, indebar en krænkelse af Kongehuset og staten. Rigsarkivet lagde afgørende vægt på Statsministeriets afgørelse i 1935, at der overhovedet ikke af private gennem sædvane kan opnås ret til at benytte statsmyndighedernes kendetegn, og udtalte, at domstolene utvivlsomt vil gøre det samme. Det pointeredes, at Rigsarkivets skrivelse af 17. januar 2008 drejede sig om Ordenens brug af kongekrone i aktuelle sammenhænge og ikke på museumsgenstande. Rigsarkivet anbefalede, at Ordenen påbegynder en afvikling af sin uberettigede brug af kongekronen meget snart. Når dette er tilendebragt, ville rigsarkivaren gerne aflægge Stamhuset et besøg.

Begge skrivelser fra Rigsarkivet er sendt i kopi til Kabinetssekretariatet og Hofmarskallatet.

Jeg føler mig overbevist om, at jeg har gjort, hvad der har været mig muligt for at undgå, at problemet skulle udvikle sig til en sag i offentligt regi. Samtidig tillader jeg mig at minde om, hvad der står i Fundamentalkonstitutionens første bog, andet kapitel, afsnit II "En frimurerbroders pligter mod Danmark", § 3: "Det påhviler en frimurerbroder i alle forhold at vise agtelse for og lydighed mod Danmarks love og retmæssige øvrighed."

Kongekronen og hertugkronen er ikke særlige frimureriske symboler, men kendetegn, der ikke forudsætter esoterisk viden eller erfaring for at blive forstået. Ved længerevarende misbrug af kongekronen opnår man hverken juridisk eller moralsk berettigelse til at benytte den.

I november i år markerer Ordenen, at det er 150 år, siden Den Danske Store Landsloge blev oprettet. Udgangspunktet for dette jubilæum er det på latin skrevne dokument "Declaratio qva denuo instituitur VIIIa Provincia Ordinis Templariorum", som Frederik VII underskrev den 16. november 1858. I samme dokument gav kongen Ordenen tilladelse til at bruge en hertugkrone.

Med venlig og broderlig hilsen.

Nils G. Bartholdy, R&K
Heraldicus Magnus

KOPI TIL RIGSARKIVET

Den Danske Frimurerorden
Kancelliet
Postboks 2563
2100 København Ø

Frb., den 21. juli 2008

I forlængelse af min skrivelse af 1. juni 2008 om Ordenens problematiske brug af kongekrone sender jeg vedlagt en fotokopi af de sidste sider af "Declaratio qva denuo instituitur VIIIa Provincia Ordinis Templariorum" med §§ 6 og 7 samt dateringen Frederiksberg Slot den 16. november 1858 og Frederik VII's underskrift. I § 6, "Momentum VI^{uum}", beskrives Den Danske Store Landsloges våben og krone. På hjelmen skal der være en hertugkrone – "... corona aurea ducalis." Et signet med våbenskjoldet og hertugkronen er udstillet i en montre i Frederik VII's værelse på Rosenborg.

I lyset af DDSL's forestående 150 års jubilæum, der grunder sig på det ovennævnte dokument, finder jeg, at det er på tide, at Ordenen respekterer, at Frederik VII den 16. november 1858 gav Ordenen tilladelse til at anvende en hertugkrone.

Jeg gør samtidig opmærksom på, at rigsarkivaren på et tidspunkt vil spørge mig, om der er sket noget i sagen.

Med venlig og broderlig hilsen.

Nils G. Bartholdy, R&K
Heraldicus Magnus

**DEN DANSKE FRIMURERORDEN
KANCELLIET**

→ NB
122
6/808

Rigsarkivar
Johan Peter Noack
Rigsdagsgården 9
1218 København K

MODTAGET
06 AUG. 2008
RIGSARKIVET

05.08.2008

Ordenens Stormester har bedt Kancelliet om at redegøre for Ordenens synspunkter vedrørende anvendelsen af kongekroner i forbindelse med logernes våbenskjolde.

Stormesteren beklager meget, at Rigsarkivaren ikke fandt mulighed for at efterkomme hans invitation til et besøg i Ordenens Stamhus, til en orientering om forudsætningerne for Ordenens anvendelse af kongekroner.

Det er fortsat Den Danske Frimurerordens opfattelse, at Ordenen har tilladelse til at benytte kongekroner i forbindelse med logernes våbenskjolde.

Hver gang, der stiftes en loge, udarbejdes der et konstitutionspatent. Heri fastsættes bestemmelser om blandt andet logens våbenskjold.

Der vedlægges kopi af et sådan patent underskrevet af HM Kong Frederik VIII, hvoraf det fremgår, at logen pålægges at forsyne logens våbenskjold med en kongekrone. (Bilag 1)

Det kan derfor lægges til grund, at der foreligger tilladelse til Ordenens brug af kongekroner. Disse tilladelser blev af HM Kong Frederik IX og senere af HM Dronning Margrethe fornyede ved resolution, hvorved de privilegier, som den tidligere regent havde bevilliget blev stadfæstet. Herved er der opnået hjemmel til fortsat at udøve de rettigheder, der var bevilliget, herunder Ordenens brug af kongekroner. (Bilag 2)

Den Danske Frimurerorden står uforstående overfor, at en embedsmand i Rigsarkivet kan tilbagekalde de beslutninger, som Ordenen gennem tiderne har modtaget fra HM Kongen.

Såfremt Rigsarkivaren agter at fortsætte sagen, skal Ordenen anmode om, at der benyttes en anden sagsbehandler end arkivar Nils Bartholdy. Det er Ordenens opfattelse, at Nils Bartholdy er inhabil, idet han hidtil har været Ordenens rådgiver og herunder i ca. 20 år i embedet som Ordenens Heraldicus Magnus har godkendt nye logers våbenskjolde, der er forsynet med kongekroner, jf. bilag 3, hvoraf det også fremgår, hvorfor Ordenen anvender hertugkrone på sit våbenskjold af historiske grunde.

Rigsarkiv J. 20⁰⁷ Nr. 802-00064 (8)

Ordenen må i øvrigt tage afstand fra arkivar Nils Bartholdy's sagsbehandling, hvor han blandt andet kalder de kongelige befalinger for "tankeløse" og "uholdbare".

Med venlig hilsen

Jens E. Lassen
Ordenens Seglbevarer

Ole Pries
Storsekretær

cc: Kabinetssekretariatet
Hofmarksallatet

MODTAGET
21 AUG. 2008
RIGSARKIVET

**DEN DANSKE FRIMURERORDEN
KANCELIET**

→ NGBIS
NW
28/808
1
Bartholdy

Rigsarkivar
Johan Peter Noack
Rigsdagsgården 9
1218 København K

19.08.2008

Ved Ordenens skrivelse af 05.08.2008 anmodede Ordenen om, at Rigsarkivet benytter en anden sagsbehandler end arkivar Nils Bartholdy.

Nils Bartholdy er Ordenens Heraldicus Magnus og tillige Ordførende Mester i Ordenens forskningsloge Friederich Münter. Som Ordførende Mester er han logens chef og varetager alene logens samtlige anliggender.

Efter Rigsarkivet har modtaget ovennævnte skrivelse, har Nils Bartholdy anmodet en embedsmand i forskningslogen om, at undersøge kongens Segl på det patent for Sankt Andreaslogen De fire Roser, der i kopi er fremsendt til Dem.

Det kan derfor konstateres, at Rigsarkivets sagsbehandler Nils Bartholdy, uden at orientere Ordenens ledelse, misbruger sin stilling i Ordenen, til at fremskaffe oplysninger til brug for Rigsarkivets sagsbehandling.

Ordenen kender ikke arkivar Nils Bartholdy's motiver for at rejse denne sag, men hvis han fortsat forsøger at skade det historiske gode forhold mellem kongehuset og Den Danske Frimurerorden, vil det naturligvis få konsekvenser for hans virke i Ordenen.

Med venlig hilsen

Jens E. Lassen
Ordenens Seglbevarer

Ole Pries
Storsekretær

cc: Kabinetssekretariatet
Hofmarskallatet

Rigsarkiv J. 2007 Nr. 802-00064(9)

KOPi TIL
RIGSARKIVET

DEN DANSKE FRIMURERORDEN
STORMESTERENS PROKURATOR

Til den hst.opl br. R&K
Niels Georg Bartholdy
Dalgas Boulevard 63, 2.th.
2000 F

BLEGDAMSVEJ 23
POSTBOKS 2563
2100 KØBENHAVN Ø
TELEFON: 3525 0160

Dato:

25/8-08

I min egenskab af Ordførende Mester for Den Danske Store Landsloge har jeg besluttet at indstille til Ordenens Stormester at du entlediges fra embedet som Storindfører i Den Danske Store Landsloge med virkning fra den 1.9.2008.

Min beslutning er bl.a. begrundet i din håndtering af den af dig selv rejste sag om Ordenens og logernes anvendelse af kongekroner/hertugkroner på vore skjolde m.m.

Jeg må mene, at du med din ageren i denne sag, givetvis med baggrund i dit civile embede, har valgt en konfrontation med Ordenen og dermed dybest set også med dit embede i Ordenen.

Det kan nemlig konstateres og bevises, at du i din tid som Heraldicus Magnus har indtaget så skiftende standpunkter om dette emne, at Ordenen nu ikke kan have tillid til din formåen at varetage din embedspligt og rådgive Ordenen på en passende måde, hvilket vi har meddelt din foresatte, Rigsarkivaren. Du har således pr. d.d. ikke længere nogen anledning, adkomst eller adgang til at udforske Ordenens arkiver i disse anliggender.

I den helt anden ende af skalaen, foreligger nu en aparte sag, nemlig "opdagelsen" af et våbenskjold tilhørende en broder af 9. grad ophængt i Armigersalen. Våbenskjoldet forestiller en kokke- eller bagerhue. Devisen lyder: "Uden mad og drikke, du'r en frimurer ikke". At du som Heraldicus Magnus har kunnet godkende – eller blot lade passere – en sådan "tegneserie"-devise, bærer også vidne om den måde du praktiserer respekt for dit embede, hvilket nu naturligvis indgår i den samlede bedømmelse af din embedsførelse.

Endelig har du udvist en så bemærkelsesværdig og mageløs mangel på loyalitet overfor Ordenens Stormester, at du i kredsen af Ordenens Højeste Embedsmænd og i det Højeste Råd – nu står isoleret.

Jeg må til slut sige, at jeg er aldeles uforstående over den kollisionskurs, du har valgt at lægge over for Den Danske Frimurerorden – men som du må vide: "Den der sår vind – høster storm" –

HENNING SIEVERTS
SMP

c.c. OSM, Kancelliet, Logedirektoriet

Kopi til RIGSARKIVET

Frb., den 26. aug. 2008

Til den hst. oplyste br. Henning Sieverts, SMP

I skrivelse af 25. aug. 2008 har Du fremsat en række påstande og alvorlige beskyldninger mod mig i relation til sagen om Ordenens problematiske brug af kongekronen.

Der er ikke tale om, at jeg har valgt en konfrontation med Ordenen og med mit embede som Heraldicus Magnus. For adskillige år tilbage regnede også jeg med, at kongekronerne på logernes skjolde og visse logemærker kunne forklares som udslag af den forbindelse, der tidligere bestod mellem Kongehuset og Ordenen. Samtidig lagde jeg ikke skjul på, at forekomsten af hertugkronen på Ordenens våben stod i et ejendommeligt modsætningsforhold til, at logerne benyttede kongekronen. En kongekrone er som sådan overordnet i forhold til en hertugkrone. Det er almindelig viden blandt oplyste mennesker. Derfor er brugen af kongekrone for de underordnede logers vedkommende komplet meningsløs. Både udadtil og indadtil hersker der således begrebsforvirring, hvad brugen af kroner i Ordenen angår. Det er utænkeligt, at de kongelige stormestre i sin tid bevidst skulle have etableret et sådant misforhold.

I slutningen af 1990'erne, da Ordenen oprettede en hjemmeside, gengav man ikke blot Ordenens våben med hertugkrone, men også Provinsiallogernes skjolde med kongekrone, ligesom de enkelte loger lod deres logemærker gengive. Jeg advarede stærkt imod dette, da offentligheden dermed fik indblik i en brug af kongekronen, der ikke er hjemmel til. Man indskrænkede herefter i nogen grad visningen af skjolde m. m. på hjemmesiden. I de følgende år åbnede Den Danske Frimurerorden sig mere end tidligere for offentligheden. Endnu flere udefra kunne nu iagttage Ordenens brug af kroner.

Siden 1985 har jeg været Rigsarkivets heraldiske sagsbehandler. En stor del af mit arbejde består i at skride ind, når der sker misbrug af statskendetegn, navnlig kongekronen. Misbrug af statskendetegn er en krænkelse af både Kongehuset og staten og er strafbar ifølge § 132 i straffeloven. Rigsarkivets sagsbehandling har i flere tilfælde resulteret i retssager, som altid har givet staten medhold.

For få år siden blev Rigsarkivet opmærksomt på, at Statsministeriet i sin tid havde truffet en klar afgørelse, hvorefter private ikke ved sædvane kan erhverve ret til at benytte statskendetegnene. Rigsarkivet har naturligvis siden handlet i lyset heraf.

På denne baggrund har jeg gennem de senere år gentagne gange gjort Ordenens Stormester og andre opmærksomme på, at Ordenen når som helst kunne risikere at komme i vanskeligheder på grund af den udstrakte brug af kongekronen. I hvert fald siden 2004 har jeg i flere sammenhænge – inden for Ordenen – opfordret til, at man udskiftede kongekronerne med den hertugkrone, der i 1858 var blevet tildelt Ordenen af Frederik VII. Man ville dermed ikke alene kunne opnå at undgå en konflikt med Kongehuset og staten, men tillige etablere begrebsmæssig rimelighed internt og sikre sig, at man til enhver tid kunne fremtræde over for offentligheden på legitim måde.

Hvis Du mener, at den erkendelse, som Rigsarkivet og dermed jeg for relativt få år siden kom til med hensyn til hjemlet brug af statskendetegn, er udtryk for et skiftende standpunkt, så er det

rigtigt. Men Du vil formentlig kunne forstå, at jeg under min behandling af heraldiske sager i Rigsarkivet ikke kan ignorere Statsministeriets principielle afgørelse. Under alle omstændigheder er der tale om, at jeg har bevæget mig fra et uholdbart standpunkt til et holdbart. På grund af offentlighedens mulighed for at blive bekendt med Ordenens udadvendte fremtrædelsesformer må Du også kunne forstå, hvorfor jeg som embedsmand i Rigsarkivet ikke i længden kunne lukke øjnene for, at Ordenen praktiserede misbrug af kongekronen. Det ville være yderst pinligt for Rigsarkivet, hvis offentligheden fik det indtryk, at personer, firmaer eller organisationer får påtalt deres misbrug af kongekronen, men noget sådant sker ikke for den orden, som Rigsarkivets sagsbehandler er medlem af.

Selv om jeg naturligvis, når det kommer til stykket, må prioritere min loyalitet over for Kongehuset og staten højere end hensynet til Den Danske Frimurerorden, kan jeg ikke se, at mine embedspligter i Rigsarkivet kolliderer med, hvad man kan forvente af mig i Den Danske Frimurerorden, medmindre man har den opfattelse, at det er i Ordenens interesse at ignorere landets love. Efter min bedste overbevisning kan noget sådant ikke være tilfældet, da Ordenens fundamentalkonstitution bl. a. indeholder denne bestemmelse: "Det påhviler en frimurerbroder i alle forhold at vise agtelse for og lydighed mod Danmarks love og retmæssige øvrighed". Bestemmelsen er så grundlæggende, at dens indhold indgår i optagelsesritualet i I grad. På denne baggrund kan jeg med god samvittighed hævde, at jeg ikke har valgt at lægge nogen kollisionskurs over for Den Danske Frimurerorden.

Jeg er meget forundret over, at Du kan skrive, at jeg har gjort mig skyldig i en mageløs mangel på loyalitet over for Stormesteren. Både mundtligt og skriftligt har jeg udførligt orienteret og rådet Stormesteren. Hvis jeg ikke havde gjort det, ville det have været illoyalt. At Ordenen hidtil har reageret på en sådan måde, at jeg til sidst anstændigvis var nødt til at rejse sagen tjenstligt i Rigsarkivet og har måttet inddrage Hoffet i sagsbehandlingen, kan jeg kun beklage. I en længere skrivelse af 1. juni 2008 og en supplerende skrivelse af 21. juli 2008 til Kancelliet har jeg opsummeret sagen.

Til min påståede isolation i kronesagen vil jeg gerne sige, at det ikke drejer sig om, hvorvidt der er flertal for en given opfattelse, men om de implicerede kan skelne mellem, hvad der er rigtigt og forkert, og om de lader sig påvirke af, hvad der er ret og rimeligt. Jeg skal opfordre Dig til at orientere samtlige Riddere og Kommandører med det Røde Kors ved at sende dem kopier af mine ovennævnte skrivelser til Kancelliet, kopi af Din egen skrivelse samt kopi af denne skrivelse.

Med Din skrivelse nedlægger Du tilsyneladende et forbud for mig til at "udforske Ordenens arkiver i disse anliggender". Man får det indtryk, at der er noget, som Ordenen i kronesagen mener at måtte holde skjult for en offentlig instans. Jeg har imidlertid ikke benyttet Ordens arkiver med det formål at finde dokumentation for det synspunkt, at Ordenen har en generel ret til at bruge kongekronen, for der findes ikke en sådan dokumentation, når man vurderer omstændighederne ud fra en kildekritisk vurdering. Jeg har derimod bedt en broder i Århus bekræfte detaljerne i et segl på et dér opbevaret dokument, som Ordenen har sendt en kopi af til Rigsarkivet, idet jeg vidste, at den pågældende kendte dokumentet. Jeg har modtaget den ønskede bekræftelse.

Du mener, at jeg gør mig skyldig i manglende respekt for mit embede som Heraldicus Magnus, når jeg har kunnet godkende eller ladet et forslag til våben passere for en broder, der fik en kokkehue i sit våben med et tilhørende lidt bramfrit valgsprog. Du mener, at det er tegneserieagtigt. Men det var nu det, som den pågældende fandt var dækkende for ham, og jeg finder det ærligt talt temmelig harmløst. Alle redskaber eller karakteristisk tilbehør til diverse professioner kan udgøre motiver i et våbenskjold forudsat, at de kan stiliseres og gengives efter heraldikkens normer. En kokkehue er således en glimrende heraldisk figur. Med min videnshorisont kan jeg oplyse, at heraldikken i sin blomstringstid i middelalderen ofte var præget af underfundighed og humor. Det gælder også valgsprog, der ikke nødvendigvis skal være højstemte udsagn. I Provinsiallogen i Odense hænger der et gammelt skjold, som man med rette hæger om. Valgsproget lyder: "Det skal nok gaa alt sammen". Blandt skjoldene for storkorsriddere på Frederiksborg kan man også finde

valgsprog, der er frimodige og humoristiske. Hvad det tegneserieagtige angår, kan jeg nævne, at den engelske heraldiske kunstner Anthony Wood i sin bog *Heraldic Art & Design* (1996) fastslår, at "Heraldry is a curious mixture of reality, stylisation and cartooning in treatment ... The cartooning or theatrical element has been present in heraldic art almost from the beginning". Brugen af kroner er derimod præget af en anderledes form for højtidelig alvor. Det hænger sammen med, at de også har eller havde en sakral funktion.

Den samlede bedømmelse af min embedsførelse som Heraldicus Magnus imødeser jeg med fortrøstning. Igennem 24 år er det lykkedes mig at reformere heraldikken i Den Danske Store Landsloge og også påvirke den i Provinsiallogerne fra at være pseudoheraldik til klar og udtryksfuld våbenkunst, der tåler at blive bedømt med professionelle øjne. Jeg har hidtil været med til at skabe våbener for ca. 2.000 brødre. De logeskjolde og logemærker, hvis udformning jeg har kunnet påvirke, eller som jeg selv har komponeret, markerer ligeledes en højnelse i heraldisk henseende. Jeg har aldrig som led i godkendelsen bestemt, at logeskjoldene skulle forsynes med kongekrone.

Når nu min embedsførelse bliver kritiseret, turde det måske være på sin plads for mig at redegøre lidt for mine forudsætninger. Jeg er Rigsarkivets heraldiske sagsbehandler og har været det siden 1985, da hvervet som statens heraldiske konsulent overførtes til Kulturministeriets ressort. I Rigsarkivet tager jeg stilling til Kongehusets heraldik og har et nært samarbejde med Hoffet, især i sager om misbrug af kongekronen. Sager af denne art udgør en forholdsvis stor del af sagsmængden. Jeg medvirker i sager om civile og militære myndigheders brug af kongekronen og våbener, for Forsvarets vedkommende med henblik på kgl. approbation. Jeg rådgiver Den kgl. Mønt om motiver på mønterne og medvirker ved udformning af medaljer. Kommunevåbener, der ønskes registreret, skal godkendes af Rigsarkivet; en stor mængde kommunevåbener blev fastsat i 2007. Jeg sidder i bestyrelsen for Heraldisk Selskab, der udgiver *Heraldisk Tidsskrift* og afholder nordiske heraldikerkonferencer. I adskillige år har jeg deltaget i planlægningen af internationale genealogiske og heraldiske kongresser og kollokvier. Jeg er 1. vicepræsident i l'Académie internationale d'héraldique, der kan optage indtil 75 kvalificerede heraldikere. Jeg er blevet indvalgt som korresponderende medlem af en række udenlandske heraldiske selskaber, bl. a. det kongelige akademi for heraldik og genealogi i Madrid. Kongen af Spanien har hædret mig med sin videnskabsorden. Hendes Majestæt Dronningen og andre statsoverhoveder har tildelt mig ordener for indsatser på det heraldiske område. Jeg er konsulent for et islandsk udvalg om kommunalheraldik, hvis regelgrundlag jeg har skrevet. På Statens Arkivers hjemmeside kan de vigtigste af mine publikationer, hvoraf langt de fleste omhandler heraldik, ses; det fremgår deraf, at jeg bl. a. har beskæftiget mig med begrebet "rangkroner". Jeg ved, hvad jeg taler om.

Som følge af Ordenens behandling af denne sag vil kopier af Din skrivelse og af denne skrivelse tilgå rigsarkivaren.

Med venlig og broderlig hilsen.

Nils G. Bartholdy, R&K
Heraldicus Magnus

cc Ordenens Stormester
Kancelliet
Logedirektoriet

STATENS ARKIVER

RIGSARKIVET

Notat

Ang: Nils G. Bartholdys forhold til Den
Danske Frimurerorden

Til: rigsarkivaren

Fra: Nils G. Bartholdy

Dato: 11. september 2008

Journalnummer: 2007-802-00064 (10)

Frimurerordenens skrivelse af 5. august 2008 giver mig anledning til at fremkomme med nogle opklarende bemærkninger om mit forhold til Ordenen.

Siden 1. juli 1984 har jeg været Ordenens heraldiske rådgiver (ordens-embedet benævnes Heraldicus Magnus). Som sådan tager jeg stilling til de forslag til våben, som frimurere boende øst for Storebælt indsender, når de når 8. grad. Før min overtagelse af embedet var de fleste skjolde for frimurerne en art pseudoheraldik med talrige overtrædelser af de heraldiske regler. Gennem 24 år har jeg skabt korrekt heraldik for ca. 2.000 frimurere, hvilket ved flere lejligheder er blevet påskønnet.

Når der oprettes en ny loge uanset, hvor i landet det er, deltager jeg i fastsættelsen af dens våben og dens medlemstegn (logemærke). Hidtil har jeg behandlet 24 sager af denne art, og også på dette område har jeg bidraget til at højne den heraldiske kvalitet. Der er i mange år arbejdet med en fast skabelon, som har været normen længe, før jeg overtog embedet, nemlig en bestemt skjoldform og traditionelt med en kongekrone på skjoldets overkant. Min del af arbejdet med at skabe et skjold for en ny loge består i at udforme og blasonere skjoldets indhold, hvilket jeg har gjort i overensstemmelse med heraldikkens regler. Ofte har det været nødvendigt at ændre forslag, som den pågældende loge selv havde udformet. Hvis logens viden om kongekronens rette udseende har været mangelfuld, har jeg måttet give anvisning på en korrekt udformning. Men jeg har i intet tilfælde betinget mig, at der skulle være en kongekrone på skjoldet. Der er således ikke tale om, at jeg har godkendt logeskjolde med kongekrone. Undertiden tager jeg også stilling til affattelsen af logens valgsprog, idet dette og logens navn placeres i et bredt bånd omkring det egentlige skjold. I de tilfælde, hvor jeg er blevet bedt om at udarbejde forslag til logemærke, har jeg altid foreslået et helt uden krone. I andre tilfælde har jeg frarådet at anvende kongekrone eller argumenteret for at

anvende den hertugkrone, som Ordenen lovligt kan bruge. Da lederen af Ordenens informationsdirektorium i 2004 viste interesse for at anvende hertugkronen i stedet for kongekronen, støttede jeg tanken og foreslog, at kongekronerne på logeskjoldene generelt blev udskiftet med hertugkroner. Der er siden 2005 i 3 tilfælde udformet logeskjolde med hertugkrone, hvoraf de to nu ses i den nyeste matrikel, mens man i 1 tilfælde og imod min anbefaling malede skjoldet med kongekrone på basis af en påstået, udokumenteret hjemmel. En generel brug af hertugkrone på logeskjolde er endnu ikke gennemført.

Jeg leder Frimurerordenens forskningsloge "Friederich Münter", stiftet i 1997, og redigerer de tre nordiske forskningslogers fælles årbog *Acta Masonica Scandinavica*, hvoraf der foreløbig er udkommet 10 bind. I 2007 satte jeg en hertugkrone på logens skjold i stedet for en kongekrone. Da jeg modtog bebrejdelser i den anledning, anmodede jeg formelt stormesteren om at måtte skifte kongekronen ud med en hertugkrone, men fik afslag. Derefter fremsatte jeg et ønske om, at logeskjoldet måtte gengives uden nogen krone, men det blev afvist. I den aktuelle matrikel har man imidlertid ladet hertugkronen sidde på forskningslogens skjold.

Til Ordenens påstand om, at jeg skulle være inhabil, skal jeg bemærke, at inhabilitet forudsætter, at der er tale om modsat rettede interesser, og at personlig vinding er involveret. Noget sådant er der overhovedet ikke tale om. I Ordenens grundlov, den såkaldte fundamentalkonstitution, som er tilgængelig for offentligheden, findes bl. a. denne bestemmelse: "Det påhviler en frimurerbroder i alle forhold at vise agtelse for og lydighed mod Danmarks love og retmæssige øvrighed". Bestemmelsen kolliderer på ingen måde med mine tjenstlige forpligtelser i Rigsarkivet.

På det møde, der blev holdt den 8. september 2008 mellem ra, PO og mig, erklærede ra, at der formentlig ikke forelå inhabilitet, men da spørgsmålet var rejst af Frimurerordenen, vil sagen blive færdigbehandlet af PO. Jeg står selvsagt til rådighed med faktuelle oplysninger, hvis det behøves. Jeg nævnte, at det sidste afsnit i Ordenens skrivelse af 19. august 2008 formentlig kunne opfattes som en trusel mod mig.

På det nævnte møde redegjorde jeg for, at Ordenens påstand om at være i besiddelse af særlige privilegier og herunder en ret til at anvende kongekroner, der skulle være bekræftet ved kgl. resolutioner i forbindelse med de seneste tronskifter, er uden hold i virkeligheden. Jeg vedlægger kopier af resolutioner m. m. og kopi af min artikel "Frimureriet og statsmagten" i det af Ordenen udgivne skrift *I Guld og Himmelblaat* (1992).

Faktisk holdt
is spm. a. h. m. d.

15/9 08

STATENS ARKIVER

RIGSARKIVET

I en skrivelse af 25. august 2008 til mig meddelte Ordenens næsthøjeste embedsmand, at han havde besluttet at indstille til stormesteren, at jeg blev afskediget fra mit embede som Ordenens heraldiker med virkning fra den 1. september 2008. Jeg reagerede herpå med en skrivelse af 26. august 2008. Kopier af begge skrivelser er vedlagt. Jeg har i skrivende stund ikke modtaget nogen form for meddelelse om, at jeg skulle være afskediget.

KOPI

MODTAGET
03 JUNI 2008
RIGSARKIVET

Den Danske Frimurerorden
Blegdamsvej 23
Postboks 2563
2100 København Ø

Dato:
26. november 2008

Journalnummer:
2007-802-00064-11

Lokaltelefon:
33922336

Vores reference:
JPN/SJP

Deres reference:

I breve hertil af 5. og 19. august 2008, har De gjort en række bemærkninger til Rigsarkivets behandling af spørgsmålet om, hvilken brug frimurerlogerne kan gøre af statskendetegnene.

Deres bemærkninger har jeg nu underkastet en nøjere vurdering. Selv om jeg i det af Dem rejste habilitetsspørgsmål ikke har truffet definitiv afgørelse, har jeg besluttet, at sagen om Deres ordens anvendelse af statskendetegnene for fremtiden skal behandles af chefkonsulent Poul Erik Olsen.

Det kan efter min bedømmelse være rigtigt, at et personligt møde vil kunne bidrage til en yderligere belysning af grundlaget for beslutning om anvendelsen af statskendetegnene. Jeg inviterer Dem derfor til et møde her i Rigsarkivet. I forlængelse heraf har jeg bedt min sekretær om i nær fremtid at sørge for, at der kan træffes aftale om en passende dato.

Med venlig hilsen

Johan Peter Noack
Rigsarkivar

RIGSARKIV J.20...NR.

2007-802-00064

→ 70
m
4/1208

DEN DANSKE FRIMURERORDEN
KANCELLET

Rigsarkivar
Johan Peter Noack
Statens Arkiver
Rigsdagsgården 9
1218 København K

02.12.2008

Ordenen bekræfter hermed modtagelsen af Deres brev af 26. november 2008, og vi ser med glæde frem til et møde hos Dem.

Med venlig hilsen

Jens E. Lassen
Ordenens Seglbevarer

Ole Pries
Storsekretær

MODTAGET
03 DEC. 2008
RIGSARKIVET

RIGSARKIV J.20...NR

2007-802-00064-12

**DEN DANSKE FRIMURERORDEN
KANCELLIET**

Storindfører og Ordførende Mester i FRMÜ
Den hst. opl. R&K,
Arkivar i Rigsarkivet Nils G. Bartholdy
Dalgas Boulevard 63, 2.th.
2000 Frederiksberg

04.12.2008

Kære br. Nils Bartholdy,

Ordenens Stormester har bedt Kancelliet meddele, at da han er indkaldt til møde hos Rigsarkivaren den 12. december 2008, i anledning af sagen om Ordenens anvendelse af kongekroner, ønsker han sit møde med dig udsat til tirsdag den 16. december kl. 10.00.

Med venlig og broderlig hilsen

Jens E. Lassen
Ordenens Seglbevarer

MODTAGET
19 AUG. 2009
RIGSARKIVET

**DEN DANSKE FRIMURERORDEN
KANCELLIET**

Rigsarkivar
Johan Peter Noack
Rigsdagsgården 9
1218 København K

18.08.2009

Som aftalt på det sidste møde har vi anmodet landets loger om at oplyse, i hvilket omfang logerne benytter kongekroner.

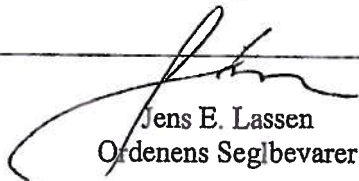
Vedlagt fremsendes et sammendrag af de svar, der er modtaget fra de forskellige loger.

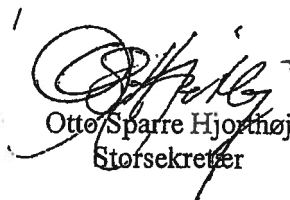
Som det fremgår heraf, benyttes kongekroner i vidt omfang i samtlige loger. Dette skyldes som tidligere nævnt Den Danske Frimurerordens historiske tilknytning til det danske kongehus. Det er således en konge, der har udarbejdet det frimureriske system, som benyttes af Den Danske Frimurerorden. Det er en konge, der har stiftet Den Danske Store Landsloge, og det er konger, der i vidt omfang har stået i spidsen for opførelsen af logebygningerne her i landet i deres egenskab af Ordenens højeste styrer. Det var således Hans Majestæt Kong Christian X, der nedlagde grundstenen til vort Stamhus her på Blegdamsvej.

Som en naturlig konsekvens heraf er der som et led i udsmykningen af bygningerne og ved udformningen af de genstande, der benyttes i logerne, efter kongens påbud anvendt kongekroner.

Såfremt De måtte ønske det, ser vi Dem meget gerne til en rundvisning i vort Stamhus.

Med venlig hilsen

Jens E. Lassen
Ordenens Seglbevarer

Otto Sparre Hjørrhøj
Storsekretær

cc: Kabinetssekretariatet
Hofmarskallatet

Anvendelse af Kongekroner i Den Danske Frimurerorden

Den Danske Store Landsloge:

I Den Danske Frimurerordens Stamhus, Blegdamsvej 23, København har følgende 15 loger hjemsted:

Sankt Andreaslogerne

- "Cubus Vausa Vera"**
- "Cubus Christiani Decimi"**
- "Cubus Christiani Octavi"**
- "Cubus Frederici Octavi"**
- "Cubus Frederici Septimi"**

Sankt Johanneslogerne

- "Friederich Münter"**
- "Absalon"**
- "Christian"**
- "Dannebrog"**
- "Genesis"**
- "Hafnia"**
- "Nordstjernen"**
- "Rosenborg"**
- "Veritas"**
- "Zorobabel og Frederik til det kronede håb"**

Samtlige logers skjolde bærer en kongekrone, ligesom de ca. 5.500 logemærker er forsynet med kongekrone. Brevpapir og tryksager med logeskjolde har ligeledes kongekrone.

I Stamhuset, som er fælles for disse loger, findes kongekronen blandt andet anvendt i følgende sammenhænge:

I "Kongeværelset" på rammerne over de danske konger som har været Stormestre i Ordenen samt på portrætter af HM Dronning Margrethe II. Adskillige stole i huset er forsynet med en kongekrone over ryggen, og OSM's stol i logesalene har indvævet kongekrone i ryggen. I en glasmosaik på "Kongetrappen" er rigsvåbnet med kongekrone. Alt porcelæn er med våbenkjold med kongekrone, og i Ordensmuseet findes utallige genstande med kongekrone. De enkelte loger anvender desuden kongekrone på forskellig måde. Eksempler herpå er anført efterfølgende i 41 ud af Ordenens 90 logers opgørelser over anvendelse af kongekronen.

Provinsiallogen i Odense:

I Vandrehallen: 24 stk. logeskjolde
I grads logesal: 1 stk. logeskjold
OM's kontor: 1 stk. logeskjold.
Trappeafsats: 1 stk. logeskjold
Armigersal: 8 stk. logeskjolde samt 2 skjolde for HM kong Frederik VIII og HM kong Christian X – begge tidligere Ordenens VSV.
I mellemgang: 1 stk. skjold for STJL Maria med de tre Hjerter.
OSM's stol i logesal bærer HM kong Frederik VIII's kongekronede monogram.
I flere lokaler i Ordenshuset findes logernes våbenskjolde, som alle er forsynet med kongekroner.
Desuden anvendes kongekrone på alle formularer, brevpapir m.v. der bærer logens våbenskjold.

Provinsiallogen i Århus:

I forværelse: 5 stk logeskjolde
I logesale: 5 stk logeskjolde
Ceremonimesterstav er forsynet med kongekrone på toppen.
OM's kontor: Gipsrelief forsynet med kongekrone.
Bibliotek: 2 stk jubilæumsplatter med kongekroner.
Trappeopgang: 3 stk store glasmosaik, hver med kongekrone.
Museet: 2 billeder med kongekroner, endvidere et antal platter, alle forsynede med kongekroner.
Brevpapir. Logernes brevpapir er med skjolde med kongekroner.
50 års jubilæumsbog har forside med logeskjold med kongekrone.
100 års jubilæumsbog har forside med logeskjold med kongekrone.
125 års jubilæumsbog har forside med logeskjold med kongekrone.
Alle brødrenes logemærker er forsynet med kongekroner.

I hallen hænger billede af HM dronningen med kongekrone på rammen.+

Sankt Andreaslogen "De fire Søjler", Aalborg

Over alle logens skjolde er der kongekroner.
Alle brødres logemærker er med kongekroner.
Over logeskjoldet på alle tryksager er der kongekroner.

Sankt Johanneslogen "Dannebrog", København

Logens våbenskjold er forsynet med kongekrone (Godkendt af Nils Bartholdy ved logens stiftelse i 1988.)
Alle brødrenes logemærker har følgelig kongekroner.
Logens blad "Dannebrog Nyt", brevpapir, visitkort m.v. har våbenskjold med kongekrone.
Logernes ceremonimesterstav er forsynet med kongekrone på toppen.

Sankt Johanneslogen "Nordstjernen", København

Logens skjold er forsynet med kongekrone og findes på følgende genstande:
Ca. 600 brødres logemærker
Jubilarglas (10 pr. år)
Recipientglas (20 pr. år)
Fadderglas (40 pr. år)
Skærfklemmer (ca. 50 stk.)
Jubilæums kubus (ca. 500 stk.)
Sangbøger (ca. 400 stk.)
1 stk. logebanner.
3 stk. styrende mesters hammer
3 stk. ceremonistermesterslave
1 stk. Ordførende mesters fyrglas
1 stk. Recipient fyrglas
1 stk. drikkepokal med tilhørende karaffel
På samtlige logens tryksager, brevpapir m.v.

Sankt Johanneslogen "Veritas", København

Logens skjold er forsynet med kongekrone og dette anvendes på alle tryksager
brevpapir m.v.

**Sankt Johanneslogen "Zorobabel og Frederik til det kronede håb",
København**

Logens våbenskjold er forsynet med kongekrone.
Dette anvendes i skjolde ophængt i logesalen samt på logens kontor,
på samtlige brødres logemærker og på brevpapir og tryksager som udsendes til
logens brødre.

Sankt Johanneslogen "Cimbria", Aalborg

Logens våbenskjold er forsynet med kongekrone
Skjoldet hænger i logesalene og i taffelsalen
Alle brødres logemærker er forsynet med kongekroner
Ved Dronningesalen et standur med indgraveret kongekrone i urskiven
I Dronningesalen et billede af HM dronningen med krone på rammen
I kaffesalonen 5 billeder af kongelige med kongekroner på rammen

Sankt Johanneslogen "Dagmar", Nykøbing Falster

Logens våbenskjold er forsynet med kongekrone.
Alle brødres logemærker er med kongekroner.
Tryksager og brevpapir er med skjold med kongekrone.

**Sankt Johanneslogen "De Ni Forenede Hjerter", Horsens
Sankt Andreas Instruktionslogen "Sophia", Fredericia**

Kongekronen anvendes over logernes skjolde.
Skjoldene hængt i logesal, spisesal.
Logeskjoldet findes på logens spise- og kaffestel til ca. 100 personer.
Alle logemærker er forsynet med kongekroner.
Tryksager og brevpapir med logeskjolde.

Sankt Johanneslogen "De To Nøgler", Næstved

Kongekrone anvendes på brødrenes logemærke, på logens våbenskjold,
brevpapir, arbejdsplaner, logeblade og jubilæumsskrifter.

Sankt Johanneslogen "Den Faste Borg ved Alssund", Sønderborg

Kongekronen indgår som en del af udsmykningen på logens våbenskjold,
brødrenes logemærker, brevpapir, logeblad, arbejdsplan m.v.

Endvidere er OSM's stol i logesalen forsynet med kongekrone indgraveret.

Sankt Johanneslogen "Den gyldne Krone til Ankeret", Frederikshavn

Kongekronen anvendes på logens våbenskjold, brødrenes logemærker, brevpapir, logeblade og på glas.

Sankt Johanneslogen "Egin", Rønne

Kongekronen anvendes på logeskjold og logemærker samt på brevpapir og logeblade.

Endvidere er alt porcelæn forsynet med logeskjold med kongekrone.

Sankt Johanneslogen "Esbern Snare", Kalundborg

Kongekrone anvendes følgende steder:

Spisesal: Logeskjold, på billeder af danske konger, på håndmalet platte og på sangbøger.

Logesal: Logeskjold, OSM's stol, OM's sværd, Ceremonimesterstav, ritualbøger og sangblade.

På diverse udstillingsgenstande i glasmontre

På brødrenes logemærker

Brevpapir og tryksager.

Sankt Johanneslogen "Excelsior", Esbjerg

Kongekronen anvendes på:

2 stk. logeskjolde

Broderet skjold i spisesal.

Ca. 160 logemærker.

Brevpapir og tryksager.

Sankt Johanneslogen "Fraternitas" Fredericia

Kongekronen anvendes som følger:

110 logemærker hos brødre.

100 logemærker i depot.

40 logemærker fra andre loger.

6 logeskjolde.

4 billeder af danske konger.

2 ceremonimesterstave.

1 marmor kubus.

Diverse egne og andre logers jubilæumsskrifter.

Brevpapir og kort.

Sankt Johanneslogen "Frederik VII", Hillerød

Kongekronen anvendes på logeskjoldet.

På brødrenes logemærker.

Brevpapir, logeblade m.v.

I husets facade er indmuret en granitsøjle med logens våbenskjold med kongekrone.

Sankt Johanneslogen "Harald til Runestenen", Vejle

Kongekronen anvendes som følger:

5 logeskjolde.

319 logemærker.

39 billeder og malerier.

1 OSM' stol.

14 logesværd.

100 Glas.

Brevpapir, bordkort, sanghæfter, jubilæumsbøger.

Sankt Johanneslogen "Mitra", Silkeborg

Kongekrone anvendes på

Logeskjold og logemærker.

Brevpapir, sanghæfter m.v.

Sankt Johanneslogen "Latomia", Svendborg

Kongekronen anvendes som følger:

2 logeskjolde

106 logemærker.

29 logemærker i depot.

9 jubilæumsmærker.

25 jubilæumsmærker i depot.

5 porcelænsplatter.

3 billeder af danske konger.

2 ceremonimesterstave.

1 marmor kubus.

1 OSM's stol indvævet i ryg.
1 tavle med danske logemærker.
Brevpapir, sangbøger, jubilæumshæfter m.v.

Sankt Johanneslogen "St. Jørgen" Kolding

Kongekroner anvendes i forbindelse med følgende genstande:
Logens skjold og alle logemærker
Mange genstande i logens museum
Brevpapir, logeblade, sanghæfter, gradsbøger, ritualer, protokoller,
arbejdsplannavneskilte m.v.

Sankt Johansselogen "Sankt Lucius", Holbæk

Kongekronen anvendes på 4 stk. logeskjolde samt på alle brødrenes logemærker.
Endvidere på brevpapir og tryksager.

Sankt Johanneslogen "St. Michael", Slagelse

Kongekronen anvendes på logeskjold, logemærker, tallerkener, kopper og glas
samt på logens brevpapir, logeblad m.v.

NB.: Logens skjold med kongekrone er stadfæstet af HM Kong Christian X.

Sankt Johanneslogen "St. Nicolaus", Aabenraa

Kongekrone anvendes over logens skjold samt på alle brødres logemærker.
På billedramme over portræt af HM Dronning Margrethe II.
Brevpapir og tryksager

Sankt Johanneslogen "St. Thøger, Thisted

Kongekronen findes over logens skjold og brødrenes logemærker.
Over billede af HM Dronningen.
På brevpapir og tryksager

Sankt Johanneslogen "Fiat Lux", Nykøbing Mors

Kongekronen findes over logens skjold og på alle logemærker.
I logesalen på ryglænet af OSM's stol.
På logens brevpapir og tryksager.

Sankt Johanneslogen "St. Knud", Hjørring

Kongekrone over logeskjold og på alle logemærker.
En samling danske logemærker ophængt i forværelse til spisesal.
OSM's stol i logen er udsmykket med kongekrone i træskærerarbejde.
Brevpapir og tryksager med logeskjold.

Kapitel-instruktionslogen "Den Gyldne Nøgle" Nykøbing Falster
Kapitel-instruktionslogen "Under Korset", Faaborg
Kapitel-instruktionslogen "Hans Tausen", Viborg

Kongekrone på logeskjold og logemærker.
Brevpapir og tryksager med logeskjold.
Over portræt af HM Dronningen.

St. Andreas Instruktionslogen "Akacien", Slagelse
St. Andreas Instruktionslogen "Sub Rosa", Silkeborg
St. Andreas Instruktionslogen "De to Glober", Frederikshavn
St. Andreas Instruktionslogen "Semper Ardens" Thisted

Kongekrone på logeskjold og logemærker.
Brevpapir og tryksager med logeskjold.
Over billede af HM Dronningen.

Sankt Johannes Instruktionslogen "Under Klokketaarnet", Faaborg
Sankt Johannes Instruktionslogen "Castellum Novum", Nyborg
Sankt Johannes Instruktionslogen "Hans Schack", Kerteminde
Sankt Johannes Instruktionslogen "Vitae Schola", Løgstør
Sankt Johannes Instruktionslogen "Cirklen", Skive

Kongekrone anvendes på logeskjold og logemærker.
Endvidere på brevpapir og tryksager med logeskjold.

STATENS ARKIVER

RIGSARKIVAREN

Den Danske Frimurerorden
Postboks 2569
Blegdamsvej 23
2100 København Ø

Dato:
27. august 2009

Journalnummer:
2009-018593

Lokaltelefon:
339 22303

Vores reference:
PO - JPN

Deres reference:

Anvendelse af statskendetegn (krone)

Statens Arkiver har modtaget Den Danske Frimurerordens brev af 18. august 2009 med oplysning om Den Danske Frimurerordens og dens logers anvendelse af kongekroner.

Det fremgår, at gengivelser af kongekronen anvendes på løsøregenstande samt på brevpapir og tryksager.

Kongekronen er et statskendetegn. Anvendelse af kongekronen er derfor forbeholdt kongehuset og statens myndigheder samt efter særlig tilladelse i hvert enkelt tilfælde visse private firmaer og institutioner.

Statens Arkiver skal på denne baggrund anmode Den Danske Frimurerorden om herefter ikke at fremstille eller lade fremstille løsøregenstande, brevpapir eller tryksager, hvor kongekronen gengives, idet eksisterende løsøregenstande, der anvendes i forbindelse med Frimurerordenens og dens logers interne aktiviteter, fortsat vil kunne anvendes hertil. Eksisterende oplag af brevpapir vil ligeledes kunne anvendes.

Med venlig hilsen

Johan Peter Noack

Kopi til Kabinetssekretariatet

STATENS ARKIVER

RIGSARKIVET

Notat

Ang: Den Danske Frimurerorden
Til: ra
Fra: Nils G. Bartholdy

Dato: 2. oktober 2009
Journalnummer: 2009-018593

Jeg skal opfordre til, at Rigsarkivet hurtigst muligt over for Den Danske Frimurerorden på given foranledning præciserer, at ordenen ingen ret har til at anvende kongekronen, og at Rigsarkivet derfor går ud fra, at brugen af den også på internt anvendte løsøregenstande forsvinder i løbet af en årrække. Dette forhold er i skrivelsen af 27. august 2009 kun udtrykt indirekte.

*1. i forbindelse med NCSB d.d.
har jeg afsluttet, at RA skriver
til DDF, joud.
2. RA's afgørelse 27/8 d.d., frem-
træder ikke ulæseligt som forudsat
i de o.å. beslutninger i brev nr. NCSB
af 29.9. d.d.
3. Således DDF ikke er bekendt her
ved, ligesom RA's afgørelse af
27/8 d.d., vil fornyes den nødvendige
vejen som forudsat.*

*Am
5/10 09*

MØDTAGET
02 DEC. 2009
RIGSARKIVET

**DEN DANSKE FRIMURERORDEN
KANCELLET**

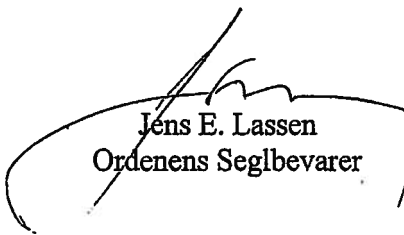
Rigsarkivaren
Rigsdagsgården 9
1218 København K

01.12.2009

Den Danske Frimurerorden bekræfter herved modtagelsen af Rigsarkivarens skrivelse af 27. august 2009.

Samtlige Ordenens loger er nu orienteret om sagens udfald.

Med venlig hilsen

Jens E. Lassen
Ordenens Seglbevarer

Otto Sparre Hjorthøj
Storsekretær

MODTAGET
17. FEB. 2010
RIGSARKIVET

**DEN DANSKE FRIMURERORDEN
KANCELLET**

Rigsarkivar Asbjørn Hellum
Rigsdagsgården 9
1218 København K

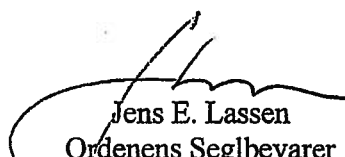
16.02.2010

På vegne af Den Danske Frimurerordens Stormester Hans Martin Jepsen har vi hermed den glæde at invitere dig til en rundvisning i Den Danske Frimurerordens Stamhus med efterfølgende frokost

tirsdag den 27. april 2010 kl. 11.00

Ved samme lejlighed ønskes drøftet et par uafklarede spørgsmål vedrørende anvendelsen af kongekroner.

Med venlig hilsen

Jens E. Lassen
Ordenens Seglbevarer

JEG HAR
MELDT AFBUD
SJP

Otto Sparre Hjørthøj
Storsekretær

Den Danske Frimurerorden
Postboks 2569
Blegdamsvej 23
2100 København Ø

Dato:
29 juni 2010

Sagsnummer:

Direkte telefon:

Vores reference:

Deres reference:

Vedr.: Anvendelse af statskendetegn

Tak for den gode modtagelse og et særdeles instruktivt besøg og rundvisning i Stamhuset på Blegdamsvej den 2. dennes. Jeg forstår godt, at Den Danske Frimurerorden er stolt over huset og ikke mindst den fornemme museumssamling.

Jeg har nu haft lejlighed til at gennemgå sagsforløbet vedr. ordenens anvendelse af kongekroner. Grundlæggende må jeg slå fast, at den gennemførte sagsbehandling har været korrekt. Ved mit besøg meddelte De, at den kommende medlemsmatrikel vil blive trykt uden anvendelse af kongekrone. Den beslutning kan jeg kun bifalde. Det falder fint i tråd med, at kongekronen ikke må gengives på tryksager, herunder bøger, pamfletter, brevpapir og lignende.

Hvad angår de museale samlinger er der ikke problemer for de løsøregenstande, som opbevares i Frimurerordenens museum og i lokaler som udelukkende anvendes til logernes interne aktiviteter for medlemmer. Fremstilling af nye løsøregenstande med kongekrone må ikke ske.

Ovenstående betyder, at de aftagelige kongekroner på logeskjolde i x salen skal afmonteres, alternativt kan salen friholdes for besøg i forbindelse med arrangementer for offentligheden. På samme måde bør der ikke fremstilles nye logeskjolde med kongekrone.

På mødet blev logemærkerne nævnt særskilt. Det blev anført, at de udelukkende blev anvendt internt, og at de blev overdraget personligt fra medlem til medlem. Om disse finder jeg det acceptabelt at benytte de eksisterende logemærker så længe det er muligt, men at der ved fremstilling af nye kun anvendes kongekrone i ved de logemærker, som har kongeligt monogram. Jeg er ikke problemer i, at kongekronen anvendes i gradstegnet for den højeste frimurergrad, som blev indstiftet af Frederik den VII.

Jeg vil anmode Den Danske Frimurerorden om at meddele ovenstående retningslinier for anvendelse af kongekronen til de tilknyttede loger.

STATENS ARKIV

RIGSARKIVET

Finder logen, at der i ovenstående er uklarheder i forbindelse med anvendelsen af kongekronen, deltager vi gerne i en afklarende drøftelse. Ønskes tilladelse til brug af kongekronen kan det kun ske ved ansøgning til Hofmarskallatet.

Med venlig hilsen

Asbjørn Hellum

Kopi til Kabinetssekretariatet

**DEN DANSKE FRIMURERORDEN
LOGEDIREKTORIET**

BLEGDAMSVEJ 23
POSTBOKS 2569
2100 KØBENHAVN Ø
TELEFON: 3525 0139
E-mail: ld@ddfo.dk

1. marts 2011
J. nr. 2010/2011-2²

Til

Nuværende og tidligere medlemmer af Det Højeste Råd, nuværende og tidligere Storofficeranter,
Kancelliet, FD, ID, VD, Red. af Matriklen, Redaktøren af Frimurer, Lov- og Ritualkomiteen, Overinspektøren, samtlige loger og instruktionsloger under Den Danske Frimurerorden herunder Johanneslogerne "De Gamle Pligter", "Ygdrasil" og "Christian til Palmetræet" samt Det Danske Frimurerlaug af GF & AM.

Vedr.:Kronesagen

Logedirektoriet har med Vicepræsens mellemkomst, gennemgået hele sagen om Kongekroner kontra Hertugkroner.

Der hersker stadig en del forvirring om brug af kroner og hvordan de skal se ud.

Stormesteren har derfor besluttet AT:

Alle skjolde uanset den pågældende loge bærer "kongenavn" forsynes med Hertugkrone.

Begrundelse:

Den Danske Frimurerorden bærer en Hertugkrone, alle undelagte loger bør derfor også bære Hertugkroner. dette for at undgå tvivl om rangforholdet i Ordenen.

Med venlig og broderlig hilsen

kopi OSM

Frantz Nøhr
Præsens
Frantz Nøhr
VP

Bent Henrik Dahl
Bent Henrik Dahl
Sekretær

DEN DANSKE FRIMURERORDEN
LOGEDIREKTORIET

BLEGDAMSVEJ 23
POSTBOKS 2569
DK-2100 KØBENHAVN Ø
TELEFON 10-13: 35 25 01 37

17. maj 2011
J. nr. 2010/2011- 22

Til

Nuværende og tidligere medlemmer af Det Højeste Råd, nuværende og tidligere Storofficerer, Kancelliet, FD, ID, VD, Red. af Matriklen, Redaktøren af Frimurer, Lov- og Ritualkomiteen, Overinspektøren, samtlige loger og instruktionsloger under Den Danske Frimurerorden herunder Johanneslogerne "De Gamle Pligter", "Ygdrasil" og "Christian til Palmetræet" samt Det Danske Frimurerlaug af GF & AM.

Vedr.: Anvendelse af kongekroner i Den Danske Frimurerorden

Som opfølgning til den seneste information om OSM's beslutning vedrørende brug af kongekroner og hertugkroner indenfor DDFO har LD modtaget nogle henvendelser med spørgsmål vedrørende rækkevidden af den pågældende beslutning.

Nærværende orienteringsskrivelse er derfor udsendt for at besvare disse og andre mulige spørgsmål, der måtte knytte sig til Ordenens fremtidige anvendelse af kongekronen.

Anvendelse af løsøregenstande med kongekrone må fremtidigt alene ske i forbindelse med interne aktiviteter i DDFO, det vil sige aktiviteter, hvor alene frimurerbrødre (og personer, der assisterer ved logemøder) er til stede.

Dette indebærer følgende:

Skjolde:

Den krone, der ses inde i skjoldene for STAL Cubus Frederici Septimi, STAL Louise, STAL Cubus Christiani Decimi, og STAL De fire Søjler, er ikke en kongekrone, men en rituel frimurerisk krone, der derfor ikke ændres.

Den kongekrone, der ses inde i skjoldene for STJL Zorobabel og Frederik til det kronede Haab og STJL Christian skal ikke ændres, da kongekronen hænger sammen med hhv. F og C, der er kongelige monogrammer.

Kongekroner OVER skjolde skal fjernes eller erstattes af hertugkroner, hvis disse skjolde er ophængt i lokaler hvor andre end frimurerbrødre har adgang f. eks. Armigersalen i Stamhuset.

Det Røde Kors:

Det Røde Kors har en kongekrone øverst. Det Røde Kors kan fortsat bæres og vil blive anvendt uændret, også i fremtiden. Det er et gradstegn, der bæres af ordensbrødre med XI grad. Det er indstiftet af Frederik VII i 1862. På gradstegnet er tillige Frederik VII's monogram. Gradstegnet bæres alene ved "interne aktiviteter" i DDFO.

Logemærker:

Logemærker kan fortsat anvendes, selvom nogle logemærker indeholder en kongekrone. Logemærker anvendes alene ved "interne aktiviteter" i DDFO, og bæres således ikke i offentlige sammenhænge, heller ikke til arrangementer, der afvikles af DDFO eller direktorier, som f.eks. informationsmøder, DDFO's koncert- eller andre arrangementer, udflugter, kontaktarrangementer, Amadæus- arrangementer m.v. Såfremt og når der skal produceres nye logemærker, må dette ikke ske uden forudgående kontakt til og aksept fra LD.

Tryksager:

Tryksager, herunder brevpapir, hvori der indgår en kongekrone, må bruges op. Med den nyere teknik, der anvendes til fremstilling af skriftlig korrespondance, herunder f.eks. billeder i word-filer, og pdf-format, skal man være opmærksom på, at sådanne tryksager ikke kan "bruges op". Disse skal derfor ændres, således at der ikke indgår en kongekrone heri, da skriftlig korrespondance kan blive offentlig, dvs. kan ses og læses af andre end frimurerbrødre, uanset korrespondancen alene er fra en loge eller en frimurerbroder til en anden loge eller frimurerbroder. Således må skriftlige invitationer til frimurerbrødre heller ikke indeholde en kongekrone, men skal udstyres med en hertugkrone i givet fald. Kongekroner, der indgår i tryksager på den måde, der er beskrevet ovenfor i afsnittet om skjolde, kan fortsat anvendes, som hidtil.

Såfremt der fortsat måtte opstå spørgsmål om anvendelse af kongekroner i tilknytning til DDFO, kan der rettes henvendelse til Logedirektoriet.

Med venlig og broderlig hilsen

Kopi OSM

Jørgen Kjældgaard
Vicepræsæs

/

Bent Henrik Dahl
sekretær

Notat

Ang: Den Danske Frimurerordens brug af
krone

Til: ra

Fra: Nils G. Bartholdy

Dato: 30/5 2011

Journalnummer: 2011-013188

Som det fremgår af de to vedlagte fotokopier af skrivelser af hhv. 1. marts 2011 og 17. maj 2011 fra Den Danske Frimurerordens logedirektorium (hvorunder bl. a. sager af juridisk karakter hører) til ordenens ledende embedsmænd og instanser, efterkommer ordenen nu rigsarkivarens påbud på alle de områder, der har været forhandlet om. Skrivelserne er kommet i stand som følge af min interne påvirkning.